

BU KARAR DANISTAY 13.DAIRESI'NCE IPTAL EDILMISTIR. REKABET KURULU'NUN AYNI KONUYA ILISKIN 21.10.2005 / 25.10.2005 TARİH VE 05-71/981-270 / 05-73/986-273 NOLU KARARLARINA İNTERNET SAYFAMIZDAKI KARAR ARAMA BÖLÜMÜNDEN ERİŞEBİLİRSİNİZ.

REKABET KURULU KARARI

Dosya No : E2-D1-97/2

Karar No : 93/750-159

Karar tarihi : 26.11.1998

Toplantıya Katılan

Başkan : Prof.Dr. Aydın AYAYDIN,

Üyeler : Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU (II.Başkan), Bahaddin ELÇİ,
Mehmet Zeki UZUN, Salih Zeki BENGÜ, Aydın EMRE, Sadık KUTLU,
Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK

Soruşturma Heyeti: Mehmet Zeki UZUN Rekabet Kurulu Üyesi,
Soruşturma Heyeti Başkanı
K.Ümit GÜNGÖR Raportör
Yüksel KAYA Raportör
M.Ömür PAŞAOĞLU Raportör

Taraflar:

- **Şikayet Eden:-** Yücel Gaz Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi ve Bayileri
Gölbaşı Asfaltı, Yem Fabrikası Karşısı / ADIYAMAN
- **Şikayet Edilenler:** - Aygaz Anonim Şirketi
  - Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
  - Milangaz Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi
  - İpragaz Anonim Şirketi

Hakkında Soruşturma Yapılanlar:

1. Aygaz Anonim Şirketi
Büyükdere Cad., No:145/1, Aygazhan, 80300 Zincirlikuyu/İSTANBUL
2. Mogaz Petrol Gazları Anonim Şirketi
Büyükdere Cad., No:145/1, Aygazhan, 80300 Zincirlikuyu/İSTANBUL
3. Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
Şişhane Yokuşu, Demirören Han, No:2, Azapkapı / İSTANBUL
4. Milangaz Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi
Şişhane Yokuşu, Demirören Han, No:2, Azapkapı / İSTANBUL
5. Milgaz Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi
Şişhane Yokuşu, Demirören Han, No:2, Azapkapı / İSTANBUL
6. İpragaz Anonim Şirketi
Nova Baran Plaza İş Merkezi, 19 Mayıs Cad., No:4, Kat:13-16,
80220 Şişli / İSTANBUL
7. Sihirgaz Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi
Büyükdere Cad., Kuğu İş Hanı, No:81/2, Mecidiyeköy / İSTANBUL

Dosya Konusu : Haklarında soruşturma yapılan teşebbüslerin, Adıyaman ili LPG pazarında faaliyet gösteren yerel firmaları piyasa dışına çıkarma amacıyla rekabeti sınırlayıcı anlaşma yaparak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettikleri iddiası.

Raportörlerin Görüşü: Aygaz A.Ş., Sihirgaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Demirören Gaz Grubu temsilcilerinin, Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan 6 ilde faaliyet gösteren yerel teşebbüsleri pazar dışına çıkarmak amacıyla, 24 Haziran 1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde temsilcileri vasıtasıyla bir fiyat anlaşması yaptıkları, söz konusu anlaşma hükümlerini Mogaz A.Ş.'nin de katılımı ile 27.10.1997 tarihinde Adıyaman ilinde uygulamaya koydukları, böylece, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerini ihlal ettikleri, bu nedenle söz konusu teşebbüslerin anılan Kanun'un 16'ncı maddesi gereğince cezalandırılmaları gerektiği.

OLAYLAR

- Şikayetçi Yücel Gaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından gönderilen 12.11.1997 tarihli ve Adıyaman ili LPG pazarında faaliyet gösteren yerel firmaların bayileri adına isimsiz ve imzasız olarak gönderilen 05.11.1997 tarihli dilekçelerde; AYGAZ, LİKİDGAZ, MİLANGAZ ve İPRAGAZ firmalarının 27.10.1997 tarihinden itibaren 750.000 TL. gibi maliyetin altında bir fiyatla 12 kg.lık tüplü LPG satışına başladıkları, bu uygulama nedeniyle yerel firma bayilerinin faaliyetlerinin durma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı ileri sürülmüştür.
- Söz konusu şikayet dilekçeleri üzerine, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 55/1'inci maddesi uyarınca, Kurum raportörleri tarafından hazırlanan 19.11.1997 tarihli ve E2-D1-97/2 sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 20.11.1997 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 40/1'inci maddesi uyarınca konuya ilişkin önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- Önaraştırma sunucunda Kurum raportörleri tarafından hazırlanan 29.12.1997 tarih ve D1/2/ÜG-97/2 sayılı Önaraştırma Raporu Rekabet Kurulu'nun 07.01.1998 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 41'inci maddesi uyarınca, Adıyaman ili LPG pazarında faaliyet gösteren Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş., Mogaz Petrol Gazları A.Ş., Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. ile Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş. haklarında soruşturma açılmasına karar verilmiştir.
- 13.01.1998 tarihinde, Kanun'un 43/2'nci maddesi uyarınca ilgili taraflara soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak, 30 gün içinde yazılı savunmaları istenilmiştir.
- Haklarında soruşturma açılan teşebbüslerin ilk yazılı savunmaları 11.02.1998-16.02.1998 tarihleri arasında Soruşturma Heyeti'ne ulaşmıştır.
- Soruşturma safhasında, Rekabet Kurulu'nun 19.03.1998 tarih ve 57/423-51 sayılı kararı ile Milgaz A.Ş. soruşturma kapsamına dahil edilmiş ve 29.03.1998 tarihinde söz konusu teşebbüse soruşturmaya dahil edildiğine ilişkin bildirimde bulunulmuştur.
- Soruşturmaya dahil edilen Milgaz A.Ş., 27.04.1998 tarihinde ilk yazılı savunmasını göndermiştir.

- Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan, 23.06.1998 tarihli SR/98-1 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1'inci maddesi uyarınca, Başkanlık'ça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara 03.07.1998 tarihinde tebliğ olunmuş ve aynı maddenin 2'nci fıkrası gereğince söz konusu taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenilmiştir.
- Soruşturmaya konu olan teşebbüsler 03.08.1998-07.08.1998 tarihleri arasında ikinci yazılı savunmalarını göndermişlerdir.
- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı teşebbüslere ait yazılı savunmalara ilişkin "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2'nci maddesi uyarınca, 17.08.1998-19.08.1998 tarihleri arasında tüm Kurul Üyeleri ve ilgili taraflara bildirilmiştir.
- Teşebbüsler 11.09.1998-24.09.1998 tarihleri arasında "Ek Yazılı Görüş"e karşı hazırladıkları son yazılı savunmalarını göndermişlerdir.
- Rekabet Kurulu'nun 07.10.1998 tarih ve 85 no'lu toplantısında; Adıyaman ili LPG pazarında yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 17.11.1998 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2'nci maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.
- 17.11.1998 tarihinde yapılan "Sözlü Savunma Toplantısı"nda, taraflar son savunmalarını yapmışlar ve tanıklar dinlenmiştir.
- Rekabet Kurulu, 26.11.1998 tarihinde nihai kararını vermiş ve karar tarafların yüzlerine okunmak suretiyle tebliğ edilmiştir.

1. YAPILAN TESPİTLER

1.1. İlgili Pazar

Rekabet kurallarının uygulanmasında ilgili pazar, gerek coğrafi toprak parçası, gerekse belirli bir ürün pazarı olarak merkezi bir yere sahiptir.

İlgili ürün pazarı tanımlanırken, ilgili ürünün ikame edilebilirliği önem kazanmaktadır. Ürünün ikame edilebilirliği veya talep esnekliği, kendine eş veya benzer ürünlerle karşılaştırılması sayesinde belirlenmektedir. Bu noktada ürünün özellikleri, fiyatı ve kullanım sahası ön plana çıkmaktadır. Böylece, tüketici gözünde nitelikleri, kullanım amaçları ve fiyatları açısından benzer olan ürünler aynı pazarda sayılabilmektedir. Talep esnekliğinin yanında ilgili ürünün tanımlanmasında dikkate alınması gereken diğer bir husus da arz esnekliğidir. Üreticiler, bazı sektörlerde, üretim yapılarında yapacakları küçük değişikliklerle üretmedikleri başka bir üreticinin ürününü, ikame bir ürün olarak piyasaya sürebilirler. Bu nedenle, üretim tekniği ve kullanılan girdiler açısından birbirine çok yakın olan ürünler yüksek arz esnekliğine sahip olup, aynı pazar tanımı içerisinde yer alabilmektedirler.

İlgili coğrafi pazar ise, teşebbüslerin mal ve hizmetlerini arz ettikleri ve rekabet şartlarının makul ölçülerde benzer bulunduğu coğrafi sınırlar olarak tanımlanmaktadır. Belirli bir pazarın topraksal sınırı, taşıma maliyetleri (navlun, paketleme vb.), malın dayanıklılığı, dağıtım sisteminin alanı ve etkinliği, belirli sağlayıcılar bakımından tüketici tercihleri, geleneksel alışkanlıklar, müşterilerin damak zevkleri ve satınalma özellikleri gibi faktörlere bağlıdır.

Yukarıda yer verilen genel açıklamalar ışığında belirlenen ilgili ürün ve coğrafi pazar tanımlamalarına aşağıda yer verilmiştir:

İlgili Ürün Pazarı: LPG çok amaçlı olarak kullanılan bir üründür. Bu ürünün sanayide kullanımı, ısıtma ve aydınlatma gibi işlevleri diğer bazı ürünlerce ikame edilebilmekte iken, fırın ve ocaklarda kullanımına ilişkin iki ikame malından birisi olan doğalgaz, henüz ülkemizde yaygın değildir. Adıyaman ilinde doğalgaz temin kaynağı bulunmamaktadır. Diğer ikame malı olan elektrik enerjisi ise, ekonomik olmaması nedeniyle yakın bir ikame malı olarak değerlendirilemez. Bu nedenlerle ilgili ürün pazarı, mutfakta kullanılan LPG dolum ve dağıtım pazarı olarak kabul edilmiştir.

İlgili Coğrafi Pazar: Söz konusu önaraştırmaya konu olan LPG dolum ve dağıtım pazarında faaliyet gösteren firmalar, Türkiye'nin tümünde dağıtım yaptıkları ve pazarda yaklaşık %80 gibi çok büyük bir paya sahip oldukları için, coğrafi pazar ülkenin bütünü gibi görünmekle birlikte, Adıyaman ili sınırları içinde, pazar payı dağılımının ülke genelinden farklı olması, bu firmaların Adıyaman ilindeki pazar paylarının yaklaşık %20 olarak gerçekleşmesi ve daha önemlisi bu coğrafi alandaki fiyat değişikliğinin, diğer bölgelerde etkisinin hissedilmemesi nedenleriyle coğrafi pazar, Adıyaman ili olarak düşünülmüştür.

1.2. Bulgular

Yapılan incelemede;

-Aygaz A.Ş., Demirören LPG Grubu, İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş.'nin konaklama ücretlerini ödedikleri temsilcileri aracılığı ile Gaziantep Tilmen Oteli'nde 24.06.1997 tarihinde gerçekleştirdikleri toplantıda;

"TOPLANTI TUTANAĞIDIR

24.06.1997 tarihinde G.Antep Tilmen Oteli'nde İpragaz, Aygaz, Sihirgaz ve Demirören grubu temsilcileriyle Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde rekabetin önlenmesi amacıyla yapılan toplantıda aşağıdaki konularda görüş birliğine varılmıştır.

1. Adıyaman, Şanlıurfa, Malatya, Elazığ, Mardin ve Şırnak illerinde faaliyet gösteren, bu illerde kazanmış oldukları paralarla yayılcılık politikasını sürekli genişleten, tebliğ ve yasalara aykırı olarak tamamen korsan çalışan, bölge pazarını tehdit eden yerel firmalarla mücadele etmenin, bu firmaların ekonomik açıdan bitirilmesi gerektiği görüşü hasıl oldu.

2. Yöresel firmaların rekabet etme şansının ortadan kaldırılabilmesi için uç fiyat (perakende satış fiyatı KDV dahil)

2 kg.	100.000. TL. KDV dahil
12 kg.	500.000. TL. KDV dahil
45 kg.	2.000.000. TL. KDV dahil

3. Toplantıya katılan firmaların tesis çıkışı fiyatlarının da aynı olması sağlanarak güç birliğinde daha organize olmasını sağlayacaktır.

4. İndirim yapılan bu illerin haricinde, bu firmaların komşu illere gaz satışını engellemek için gerek duyulduğu kadar ayrı bir ekibin kurulmasına karar verilmiştir.

Bu ekip yol denetimi ve sürekli tespit yapacaktır. Oluşturulacak ekipte asker veya polis kökenli bir kişinin yanında bir avukat ve kendi elemanlarımızla takviye edilecektir.

5. Fiyat indiriminin en az bir yıl süreli olmasına, fiyat indirimi yapılan illerde yöresel radyo, televizyon, gazeteler, ayrıca el ilanları ve bez afişlerle halka duyurulmasına, başarı yüzdesine göre bir yılın sonunda tekrar durum değerlendirmesi yapılmasına karar verildi.

6. Kaçak dolumun yapıldığı illerde Sanayi İl Müdürlüğü, Belediye Zabıtası ve Mali Polislerle diyalogların güçlendirilmesi için şirketlerimizin ortak bir fon oluşturmasına,

7.İndirim yapılan illerde yerel firmalara ait abonede bulunan standart tüplerin bayilerimizce değişimine destek verilmesine,

8. Uygulamanın başarılı olabilmesi için şirketlerimizin bayileri tarafımızdan müşterek yönlendirilecektir.

SONUÇ:

Yukarıda alınan kararların en kısa sürede yürürlüğe girmesi toplantıya katılan arkadaşların ortak önerileridir.

İNDİRİM YAPILAN İLLERDE ŞİRKETLERİN LPG SATIŞLARI:

	<u>AYGAZ</u>	<u>DEMİRÖREN</u>	<u>İPRAGAZ</u>	<u>SİHIRGAZ (ton)</u>
ADİYAMAN	700	219	450	0
MARDİN	1190	700	1647	150
ELAZIĞ	1230	420	1283	0
MALATYA	1100	240	940	0
ŞANLIURFA	995	876	643	350
ŞIRNAK	1100	400	765	60"

şeklinde bir anlaşma yaptıkları,

-1997 yılı Kasım ayında, ilgili pazarda, bayilere maliyeti 875.000 TL. ile 1.155.000 TL. arasında değişiklik gösteren 12 kg.lık tüplü LPG'nin bayiler tarafından 750.000 TL. gibi maliyet fiyatının oldukça altında bir fiyatla perakende satışa arzedildiği,

-Adıyaman ili merkez ilçesi Aygaz A.Ş. bayii N. K., Adıyaman Valiliği'ne vermiş olduğu dilekçede, 27.10.1997 tarihinde 12 kg.lık tüplü LPG fiyatında indirim yapacağını belirterek, sözü edilen tarihte uygulamaya başladığı, anılan şahsın rakip bayilerin büyük bir bölümünün aynı gün fiyat indirimi yaptıklarını, diğerlerinin ise daha sonra indirim başladıklarını ifade ettiği,

-Aygaz A.Ş.'nin yavru şirketi Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin, 28.10.1997 tarihi itibarıyla, yalnızca 12 kg.lık tüplü LPG için bayiye satış fiyatını %50'ye yaklaşan bir oranda indirdiği,

-Bilgisine başvuru yapılan Sihirgaz A.Ş. Besni bayii M. P.'nin Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. bayilerinin, 27.10.1997 tarihinde fiyatlarını 750.000 TL.'na indirdiklerini ifade ettiği,

-Mogaz A.Ş. Kahta bayii R. B.'in Aygaz A.Ş. bayiinin 27.10.1997 tarihinde fiyatını indirdiğini ve Likidgaz A.Ş., Alevgaz A.Ş. ve Gagaz A.Ş. bayilerinin de aynı gün buna ayak uydurduğu yönünde beyanda bulunduğu,

-Milangaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş. Adıyaman merkez bayii M. T.'in, İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş. ve Mogaz A.Ş. bayilerinin 27.10.1997 tarihinde fiyatlarını 750.000 TL.'na indirerek uygulamaya başladıklarını, kendisinin de birkaç gün sonra fiyatını düşürmek zorunda kaldığını belirttiği,

-Milangaz A.Ş. Gölbashi bayii A. K.'ın, Aygaz A.Ş. ve İpragaz A.Ş. bayilerinin reklam yaparak fiyat indirimi uygulamasına başladıklarını dile getirdiği,

-İpragaz A.Ş. Adıyaman merkez bayii R. G.'ın, fiyat indirimi uygulamasının Ekim ayı sonlarında başladığını ve bir-iki gün arayla tüm firmaların uygulamaya katıldığını ifade ettiği,

-Yamangaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. ortağı ve Yönetim Kurulu Üyesi A. E.'nun, İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş. firmalarının 27.10.1997 tarihinde 12 kg.lık tüp fiyatını 750.000 TL.'na düşürdükleri şeklinde beyanda bulunduğu,

-İpragaz, Mogaz ve Demirören Grubu bayilerinin, indirim ve pazarda oluşan tek fiyata (750.000 TL.) ilişkin ifadeler taşıyan el ilanları dağıttıkları, Mogaz A.Ş.'nin bu ilanları Mersin'de yerleşik Avcı Ofset firmasına hazırlattığı, İpragaz A.Ş. bayii R. G.'ın el ilanlarının kimin tarafından bastırıldığına ilişkin bir açıklama getiremediği, Demirören Grubu firmalarından Milangaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş., Adıyaman merkez ilçe bayisi M. T.'in ilanları kendisinin bastırıldığını kabul etmediği,

-Söz konusu indirim uygulamasının, 11.11.1997 tarihinde TÜPRAŞ tarafından LPG rafineri çıkış fiyatına yapılan %5 oranındaki zama rağmen devam ettirildiği, 01.12.1997 tarihinde rafineri çıkış fiyatına yapılan %9 oranındaki zamdan sonra ise, yalnızca bu artışın fiyatlara yansıtıldığı,

-Mogaz A.Ş.'nin, bu uygulamanın başlamasıyla birlikte bayiye satış fiyatını %50 oranında indirerek, maliyetin, hatta rafineri alış fiyatının altında bir fiyat belirlediği,

-İpragaz A.Ş.'nin, söz konusu dönemde, bayilerine uyguladığı satış destek primi ödemelerinin büyük oranda arttığı,

-25.02.1998 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nden alınan belgeden, 24.06.1997 tarihli toplantıya Aygaz A.Ş. adına satış sorumlusu H. Y., İpragaz A.Ş. adına Adana Bölge Şefi Ü. G., Demirören LPG Grubu adına toplantı tarihinde Milgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., daha sonra ise Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. Adana Bölge Müdürü olan C. M.'nin katıldığı,

-Soruşturma kapsamındaki tüm firmaların, bayileri ile imzalamış oldukları bayilik sözleşmelerinde ise, 4054 sayılı Kanun'a aykırı hükümlerin bulunduğu ve bu hükümlerle firmaların bayileri özellikle satış fiyatı ve satış şartları hususlarında ağır bir taahhüt altına aldıkları

tespit edilmiştir.

2. TARAFLARIN YAZILI SAVUNMALARI VE BU SAVUNMALARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER:

2.1. Mogaz A.Ş. yazılı savunmalarında, indirim döneminde şirketlerinin pazar payının düştüğünü, Adıyaman ilinde yalnızca 28 Ekim-27 Kasım 1997 tarihleri arasında uyguladığı farklı fiyat dışında adı geçen diğer illerde hiçbir indirim yapmadığını, yapılan yıkıcı fiyat indirimine katılmadıklarını, iştirakçilerinin kimler olduğu belli olmayan belge ile Adıyaman ilinde şirketin aldığı tedbirler arasında herhangi bir ilişki kurmanın mümkün olmadığını, Güney Tevziat Müdürlüğü'nün "Tilmen Tutanağı"ni içeren 1997 yılı ilk altı ay neticelerini analiz eden raporu, şirkete bilgi olarak gönderdiğini ve hiçbir işleme tabi tutulmadığını ifade etmiştir.

Ayrıca, uyumlu eyleme delil teşkil ettiği iddia edilen belgenin, yıkıcı fiyat uygulamasını destekleyen bir belge olarak düşünülmesinin mümkün olmadığını, zira anlaşma tarihinden yaklaşık 4 ay sonra ve sadece Adıyaman ilinde yaşanan fiyat indiriminin bayiler tarafından ekonomik zorunluluklar sonucu yapılan bir pazar hareketi olduğunu, Yücel Gaz firmasına ait gaz tahsisinin resmi makamlarca kesilmiş olmasının ise bu firmayı pazar dışına çıkarmak gibi bir amacın güdülemeyeceğini gösterdiğini ileri sürmüştür.

Soruşturma sonucu elde edilen bulgular dikkate alındığında; Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya Mogaz A.Ş. adına herhangi bir temsilcinin katılmamış olmasının, Gaziantep Tilmen Oteli'nde varılan anlaşmaya ilişkin faks metninin Mogaz A.Ş.'nin evrakları arasında bulunması, dolayısıyla da bu anlaşmadan şirket yönetiminin haberdar olması nedeniyle bir anlam ifade etmediği, bu yüzden de anlaşmaya iştirak etmedikleri yolundaki iddianın geçerli olamayacağı açıktır.

Diğer yandan, Adıyaman ili LPG pazarında, 27.10.1997-23.12.1997 tarihleri arasında gerçekleşen yıkıcı fiyat uygulamasına temel oluşturan "Anlaşma"dan haberdar olan Mogaz A.Ş.'nin, söz konusu dönemde pazar payının düştüğüne ilişkin açıklamalarının bu firmanın Kanun'a aykırı fiilini ortadan kaldırmadığı açık olup, Adıyaman ili LPG pazarında Yücel Gaz A.Ş.'nin anılan dönemde faaliyetine ara vermeksizin ve bir düşme olmaksızın devam ettiği yolundaki yerel firma bayilerinin ifadeleri dikkate alındığında ise, bu firmanın pazar dışında olduğu iddialarının da geçersiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.2. Aygaz A.Ş. yazılı savunmalarında; 24.06.1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde Aygaz A.Ş. adına toplantıya katıldığı iddia edilen şahsın Aygaz A.Ş.'yi hiçbir şekilde temsile yetkisinin bulunmadığını, şirketlerinin böyle bir toplantının varlığından haberdar olmadığını, Aygaz A.Ş.'nin fiyat indiriminin yürürlükte olduğu Kasım-Aralık aylarında pazar payı kaybettiğini, dolayısıyla uygulamadan olumlu etkilenmediğini bildirmiş, söz konusu toplantının 24.06.1997 tarihinde yapıldığı ve yine tutanakta adı geçen 6 ili kapsadığını, bu illerde ise 24.06.1997 tarihinden önce veya sonra hiçbir fiyat hareketi oluşmadığını, indirimin bayinin kendi inisiyatifi doğrultusunda, şirketten bağımsız olarak gerçekleştiğini ifade etmiştir.

Aygaz A.Ş., bunlara ilave olarak, Yücelgaz şirketinin hukuka aykırı fiilleri nedeniyle, söz konusu fiyat indirimi döneminde, resmi makamlar eli ile pazar dışına çıkarılmış olduğu için, yıkıcı fiyat uygulaması ile pazardan çıkarılmasına gerek kalmadığını, şikayetçi firmanın uygulamanın sona ermesinden sonra iskontolu

satışlarda bulunmasının “faaliyetlerini durdurma tehdidi” iddialarını geçersiz kıldığını, Adıyaman’daki ihlalin, Rekabet Kanunu’nun Kapsam başlıklı 2’nci maddesinde belirtildiği şekilde Türkiye genelini etkilemediğini, “Tilmen Tutanağı”nın rekabeti sınırlama amacı taşımadığını ve kastın oluşmamış olduğunu ileri sürmüştür.

Soruşturma sonucunda elde edilen bilgiler çerçevesinde; söz konusu “Anlaşma Metni”nin hisselerinin %99.99’una Aygaz A.Ş.’nin sahip olduğu Mogaz A.Ş. evrakları arasında bulunmuş olması ve bu yönüyle de Mogaz A.Ş. yönetiminin bilgi sahibi olduğu bir toplantıdan “Anlaşma”da adı geçen Aygaz A.Ş.’nin haberdar olmamasının düşünülmemeyeceği pek tabiidir. Öneri raporu da yer alan aylık bazda satış miktarlarından, Aygaz A.Ş.’nin iddia edilen aksine Eylül 1997’den itibaren pazar payını artırdığı, fiyat indiriminin yürürlükte olduğu Ekim ve Kasım aylarında daha da artan bir hızla Adıyaman ilinde satışlarının yükseldiği görülmekte olup, “Anlaşma Tutanağı”nın varlığı ve Aygaz A.Ş.’nin bu toplantıya satış temsilcisi aracılığıyla iştirak ettiği de gözönüne alındığında, pazar paylarına ve satış miktarlarına ilişkin yapılan tüm bu açıklamaların önemini kaybettiği kanaatine varılmıştır.

Ayrıca, “Anlaşma Metni”nde adı geçen tüm illerde yıkıcı fiyat uygulamasının görülmemesinin arada bir anlaşma veya uyumlu eylem olmadığını göstermeyeceği, bayinin, sıkı sıkıya bağlandığı bayilik sözleşmesi ve ekonomik şartlar çerçevesinde tek başına hareket etmiş olmasının söz konusu olamayacağı, Aygaz A.Ş. bayii N. K.’nin, Yücel Gaz firmasının indirim döneminde piyasada faaliyette olduğunu kabul etmesinin ise, bu firmanın resmen piyasa dışında olduğu iddiasını geçersiz kıldığı açıktır.

Netice itibariyle, Yücel Gaz şirketinin iskontolu satışlar yapması, 4054 sayılı Kanun’da yazılı herhangi bir ihlal oluşturmadığı gibi, soruşturmaya konu olan teşebbüslerin gerçekleştirdiği ihlalin mevcudiyetini de ortadan kaldırmamaktadır.

İhlalin gerçekleşmesi için eylemden Türkiye genelinin etkilenmesinin gerekmediği, bir anlaşmanın rekabeti sınırlama amacı taşımasa da, bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olmasının Kanun’un 4’üncü maddesinin ihlali için yeterli olduğu düşünüldüğünde “Tilmen Anlaşması”nın açıkça rekabeti önleme gayesiyle yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

2.3. İpragaz A.Ş. yazılı savunmalarında, Yücel Gaz firmasının Eylül’den itibaren 15 ay süreyle devlet tarafından piyasa dışına çıkarılmasının piyasada beklenmeyen bir vakum oluşturduğunu, bundan yararlanmak isteyen soruşturmaya konu şirketlerin bayilerinin kıran kırana bir rekabete başladığını, Aygaz A.Ş. bayii N. K.’nin ani ve yüksek indiriminin diğer şirket bayilerini fiyat indirmek zorunda bıraktığını, esasen LPG sektöründeki fiyat ayarlamalarının bütün yurt genelindeki şirketlerde ve bayilerde aynı gün ayarlanmasının rekabeti bozucu bir anlaşmanın sonucu olmaktan ziyade, ülkenin hukuki, ekonomik, rasyonel gerçeği olduğunu, Rekabet Kurulu’nun iddia ettiği gibi Adıyaman’daki fiyat indiriminin Gaziantep Tilmen Oteli’nde yapıldığı kabul edilen rekabeti bozucu anlaşmanın sonucu olmadığını, eğer böyle olsaydı aynı indiriminin 100 km. uzaklıktaki Şanlıurfa’da da olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Ayrıca, Mogaz A.Ş.'de tespit edilen anlaşmanın İpragaz A.Ş. tarafından bilinmediğini, İpragaz A.Ş.'nin söz konusu toplantıya hiçbir temsilcisini göndermediğini ve bu konuda kimseye yetki vermediğini, herhangi bir temsilciden de, anılan toplantı ile ilgili bilgi notu almadığını, 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesine göre talep edilen idari para cezasında hata yapıldığını, çünkü suç tarihindeki ceza miktarının 200.000.000 TL. olduğunu ifade etmiştir.

Soruşturma sırasında elde edilen tespitler ışığında; 24.06.1997 tarihli toplantıya İpragaz A.Ş. adına Adana Bölge Şefi Ü. G.'ün katılması, otel faturalarının İpragaz A.Ş. tarafından ödenmesi gibi hususlar, İpragaz A.Ş. Adıyaman merkez bayii R. G.'in Yücel Gaz şirketinin pazardan çekilmemiş olduğu yönündeki ifadesiyle birlikte değerlendirildiğinde, ilgili pazarda rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmak amacıyla biraraya gelinmiş olduğu gerçeği ortaya çıkmakta; pazarda oluşan boşluk ve LPG sektörünün hukuki yapısı savunması ise geçersiz olmaktadır. İndirimin diğer illere sıçramamış olmasının nedeni, Adıyaman ili LPG pazarının Türkiye'deki tüm piyasalardan farklı ekonomik ve hukuki yapı sergilemesi ve tarafların haksız rekabet mücadelesinin belirgin bir şekilde orada görülmesi olup, bu yüzden Adıyaman LPG pazarının ilgili teşebbüslerce öncelikli olarak ele alınmış olması gerçeği akla gelmektedir.

Diğer taraftan, 4054 sayılı Kanun'da yer alan para cezaları Türk Ceza Kanunu'nun Ek 2'nci maddesine göre memur maaş katsayılarındaki artış oranında değişmekte olup, buna göre olayın vuku bulduğu tarihte ceza miktarı 5.800.000.000 TL.'dir.

2.4. Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. yazılı savunmalarında; şirketlerinin mevcut tek bayisi M. T.'in fiyat indirimine pazar payını korumak amacıyla diğer bayilerden birkaç gün sonra, kendilerinin bilgi ve oluru dışında katıldığını, bunun üzerine söz konusu bayinin İstanbul'a çağırılarak Beyoğlu 27. Noterliğinden 32045 yevmiye no'lu ve 03.11.1997 tarihli ihtarname ile bayiliğinin feshedileceği yönünde ihtar edildiğini ve bunun sonucunda bayinin fiyat indirimi eylemine son vereceğine dair taahhütname verdiğini ileri sürmüşler; esasında bağımsız tacir olan bayinin, söz konusu olayda münferiden, şirketlerinden bağımsız hareket ettiği, "Tilmen Tutanağı"nda şirketi temsile yetkili hiç kimsenin imzası bulunmadığı, Yücel Gaz A.Ş.'nin 27.10.1997 tarihi öncesi ve sonrasında indirim uygulamasında bulunduğu, bu durumun anılan şirketin zarar gördüğü iddiasını geçersiz kıldığı, bayi M. T.'in ihtarname üzerine indirim uygulamasına son verdiği, Soruşturma Raporunda iddia edildiği üzere elli gün daha uygulamayı sürdürmediği, nihayet bayilik sözleşmesinin 17'nci maddesinin fiyat sınırlaması anlamına gelmediği iddialarında bulunmuşlardır.

Soruşturma esnasında yapılan tespitler çerçevesinde; Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. Adıyaman merkez bayisi olan M. T.'in söz konusu şirketlerin bilgi ve oluru dışında fiyat indirimi uygulamasına katıldığı yönünde yapılan savunmanın; 24.06.1997 tarihli Tilmen Oteli'nde yapılan anlaşmaya Demirören Gaz Grubu'nun taraf olması, bayilik sözleşmesinin 17'nci maddesinin açıkça ürünün fiyatının bayi tarafından belirlenmesine izin vermemesi ve küçük ölçekli teşebbüsler olan bayilerin böyle bir uygulamaya katılarak uzun süreli zarar etmeyi göze almasının, amacı kâr olan teşebbüsler açısından bir mana ifade etmeyeceği dikkate alındığında rasyonel olmadığı anlaşılmaktadır.

Ancak, Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş. ve Milgaz A.Ş.'nin Rekabet Kurumu'nun çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce, anılan bayiye noter kanalıyla ihtarname göndermek suretiyle uygulamaya son verme iradesini ortaya koymasının ise, ihlali ortadan kaldırmayacağı ve ceza uygulamasında bir indirim unsuru olarak dikkate alınabileceği kanaatine varılmıştır.

2.5. Soruşturma döneminde, ilgili pazarda faaliyette bulunduğu tespit edilince, Rekabet Kurulu'nun 19.03.1998 tarihli ve 57/423-51 sayılı kararı ile soruşturmaya dahil edilen Milgaz A.Ş. yazılı savunmalarında, Adıyaman ili Besni ilçesinde faaliyet gösteren tek bayileri Ö. E.'in böyle bir eyleme katıldığına dair herhangi bir bilgilerinin olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Soruşturma döneminde elde edilen bulgular, özellikle de 24.06.1997 tarihinde Tilmən Oteli'nde yapılan anlaşmaya katılan kişinin Milgaz A.Ş.'de Adana Bölge Müdürü C. M. olduğu ve bu şahsa ait 25.06.1997 tarihli Tilmən Oteli faturasının Milgaz A.Ş. tarafından ödendiği dikkate alındığında, söz konusu savunmanın inandırıcı olmadığı ortadadır.

2.6. Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. yazılı savunmalarında ise, Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'de tespit edildiği bildirilen "Anlaşma Metni"nin Sihirgaz A.Ş. tarafından bilinmediğini, 24.06.1997 tarihinde Sihirgaz A.Ş. elemanlarından birinin anılan otelde olduğunu, ancak yorgun olduğu için yapılan sohbete katılmadığını, Sihirgaz A.Ş.'nin Adıyaman'da bayii olmadığını, herhangi bir şekilde toptan veya perakende satış faaliyeti olmadığı için de bu konuda daha sonraki günlerde de herhangi yazılı bir bilginin şirkete ulaşmadığını, bayilik sözleşmesinde yer alan ve şirketin fiyat tespitinde sahip olduğu yetki ile ilgili maddenin Türkiye'de geçerli LPG mevzuatı gereği olduğunu ileri sürmüştür.

Soruşturma sırasında, teşebbüsün ilgili pazarda faaliyet gösterdiği, Sihirgaz A.Ş.'de satış temsilcisi olarak çalışan T. B.'nin 24.06.1997 tarihinde yapılan toplantıya katılan şahıslardan biri olduğu, otel masraflarının şirketçe ödendiği, dolayısıyla Sihirgaz A.Ş.'nin anılan toplantıdan habersiz olmasının mümkün olmadığı tesbit olunmuş, bayilik sözleşmesinin ilgili hükmünde LPG mevzuatının 4054 sayılı Kanun aleyhine aşıldığı, konuya ilişkin Bakanlar Kurulu kararında dağıtım şirketlerinin mahalli perakende azami satış fiyatlarını tespit edeceğinin belirtildiği, bayilik sözleşmesinde ise azami fiyattan söz edilmediği, bayilik sözleşmesine göre bayinin bildirilen fiyata aynen uymasının zorunlu tutulduğu kanaatine varılmıştır.

3. SÖZLÜ SAVUNMA TOPLANTISI

Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş. ve İpragaz A.Ş.'nin talebi üzerine, Rekabet Kurulu; 17.11.1998 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar vermiş ve sözlü savunma toplantısında taraflar aşağıda izah edildiği gibi savunmalarını, tanıklar bilgilerinin Kurul'a sunmuşlardır.

3.1. Yücel Gaz A.Ş. temsilcisi Av. Ali Murat Bilgiç, Adıyaman ilinde meydana gelen "fiyat indirimi"nin amacının, kaynaklarını Adıyaman ilinde kurulu Yücel Gaz şirketinden elde eden ve 06.11.1997'de faaliyete geçen Yeni Yücel Gaz A.Ş.'nin Çukurova piyasasında varlık göstermesini engellemek olduğunu ileri sürmüş, bu

şekilde söz konusu şirketlerin hem Adıyaman, hem de Çukurova piyasasından silineceğini belirterek, haklarında soruşturma açılan firmaların en yüksek oranda cezalandırılmalarını talep etmiştir.

3.2. Aygaz A.Ş. adına konuşan temsilciler, Adıyaman ilinde uygulanan fiyat indiriminin bayilerin infialinden kaynaklandığını, şikayetçi firmanın hukuka aykırı faaliyetleri nedeniyle birçok kez cezaya muhatap kaldığını, “Tilmen Anlaşması”nın bir öneri metni olduğunu ifade ederek, yasalara saygılı davranan Aygaz firmasına ceza verilmemesini talep etmişlerdir.

3.3. Mogaz A.Ş. şirket vekili, Tilmen Oteli’ndeki toplantıya, Mogaz A.Ş. temsilcisinin katılmadığını, “Anlaşma Metni”nin bu şirketin evrakları içinde bulunması sebebiyle soruşturmaya dahil edildiklerini, ancak bu evrakın işlem görmeksizin dosyaya kaldırıldığını ifade ederek, indirim döneminde, bayinin zararının Mogaz A.Ş. tarafından yüklenilmesinin piyasaya uyum amaçlı olduğunu ve 1 Aralık tarihinde, yani indirim eyleminden çok önce sona erdirildiğini bildirmiştir.

3.4. İpragaz A.Ş. vekili, LPG sektörü ve uygulanan kanunlar hakkında verilen bilgilerden sonra, devletin denetim uygulamaları nedeniyle, Yücel Gaz şirketinin hukuken ve fiilen piyasadan silindiğini ifade ederek, prim sistemi ile ilgili bir soruya, satış destek priminin olağan bir uygulama olduğunu ve Ekim-Kasım 1997 döneminin dışında da verildiğini beyan etmiştir.

3.5. Sihirgaz A.Ş. temsilcisi, ilk yazılı savunmada belirtilen Sihirgaz A.Ş.’nin Adıyaman ilinde bayii olmadığı yolundaki beyanın bir yanlış anlamadan kaynaklandığını vurgulayarak, şirketin Adıyaman ilindeki payının çok küçük olması ve yasanın yeterince bilinmemesi gibi hususların göz önüne alınmasını talep etmiştir.

3.6. Demirören LPG Grubu temsilcisi, Adıyaman merkez ilçe bayisinin fiyat indirimi uygulamasına katıldığının haber alınması üzerine, İstanbul’a çağırılarak ihtar edildiğini belirtmiştir.

3.7. Adıyaman Sanayi ve Ticaret İl Müdürü M.S. Ü., 27.10.1997 tarihinde, Aygaz A.Ş. bayii N. K.’nin; fiyat indirimi talebine ilişkin verdiği dilekçeye herhangi bir yazılı cevap verilmemesi üzerine, indirim uygulamasının başladığını ifade etmiştir.

3.8. TÜPRAŞ yetkilisi M. T., Petrol İşleri Genel Müdürlüğü’nün talebi üzerine, Yücel Gaz A.Ş.’ye yönelik Eylül, Ekim, Kasım ayları için uygulanan %100 gaz tahsisi kesintisi cezasının, gelen ikinci bir yazıyla 12 ay süre ile uzatılmasının söz konusu olduğunu dile getirmiştir.

3.9. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Fiyat İşleri Şube Müdürü G. A. ise, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın, Yücel Gaz A.Ş.’ye gaz kesintisi uygulanması için TÜPRAŞ’a yazı yazılması talebi üzerine, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü olarak işlem yapıldığını söylemiştir.

Yukarıda yer verilen beyanlar incelendiğinde, taraflar, “Sözlü Savunma Toplantısı”nda, yazılı savunmalarında ileri sürdükleri hususlardan farklı ve sonucu etkileyebilecek herhangi bir husus ortaya koyamamışlardır.

4. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi, amacı veya etkisi rekabeti engelleme, sınırlama veya bozma olan teşebbüsler arası anlaşmalara, uyumlu eylemlere ve işletme birliklerinin kararlarına karşı genel bir yasaklama getirmektedir. Bu hüküm, bütün işletmeler arası anlaşma, karar ve uyumlu eylemlere geniş bir şekilde uygulanmakta olup temel amacı, her bir işletmenin kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, diğerlerinden bağımsız olarak belirlemesidir.

4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamındaki fiyat rekabeti ile ilgili bulunan anlaşmalar, soruşturma açısından da önem arz etmektedir. Fiyat rekabeti, rekabetin en kolay hissedilen önemli bir çeşidi olup, fiyatları olabilecek en alt seviyede tutarak rekabeti teşvik eder ve bu sayede şirketlerin verimlilik ve rekabet koşullarına uyabilme yeteneğiyle doğrudan bağlantılı olarak kaynaklarını en uygun şekilde dağıtmasına imkân vererek tüketiciye geniş bir ürün ve hizmet yelpazesinden yararlanabilme avantajı sağlar.

Rekabet Hukuku açısından fiyat tespitine yönelik bu tür anlaşmalar en ciddi rekabete aykırılık halleri arasında değerlendirilmiş ve çok açık bir biçimde yasaklanmıştır. Bu tür anlaşmalar rakipleri pazar dışına itmek ve faaliyetlerini güçleştirmek suretiyle, rekabeti bozan "yıkıcı fiyat" uygulamalarına neden olabilmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği kararları yoluyla maliyetin altında bir fiyatın belirlenmesi, bu uygulamaya uzun süre dayanabilecek yeterli finansal kaynakları bulunmayan bir rakibi pazar dışına atarak veya pazara girmeye istekli olan firmaları caydırarak 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesine açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

Bir anlaşmada, rekabeti sınırlama amacı açıksa, anlaşmanın kendisi veya en azından rekabeti bozucu hükümleri, *per se* bir rekabet ihlali oluşturur. Bu durumda anlaşmanın rekabet üzerindeki etkilerinin incelenmesine gerek yoktur. Rekabeti bozucu nitelikte olan anlaşmalar, tarafların kendi bağımsız rekabetçi faaliyetlerini ortak çıkarlar adına gözden çıkardıkları bir yapısal çerçeve yaratır. Bu sebepten dolayı, sadece rekabete aykırı bir anlaşmaya taraf olmak, anlaşma etkilerini gerçekleştirmemiş olsa dahi yasaktır.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin gerekçesinde "Bu Kanunun amacı rekabetin korunması olduğuna göre, rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu teşebbüsler arası anlaşma ve uygulamaların yasaklanması gerekir. Maddenin amacı bakımından anlaşma, hukuki şekil şartlarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik işbirliği sağlayan, doğrudan veya dolaylı ilişkiler de, eğer aynı sonucu doğuruyorsa, yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin Kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir." denilerek bir sözleşme, Türk Rekabet

Hukuku çerçevesinde yazılı veya başka bir şekil şartına bağlanmaksızın borçlar hukukundaki sözleşme kavramından daha geniş bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca; taraflar arasında hukuken bağlayıcı olmamakla birlikte, rekabeti sınırlandırıcı yahut ortadan kaldırıcı hükümleri ihtiva eden ve literatürde "centilmenlik anlaşmaları" olarak tanımlanan sözleşmelerin de, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında bir değerlendirmeye tabi tutulması mümkündür.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında;

-AYGAZ A.Ş. Adıyaman ili merkez ilçe bayii N. K.'nin, 24.10.1997 tarihinde Adıyaman Valiliği'ne başvurarak 12 kg.lık tüplü LPG fiyatını 27.10.1997 tarihi itibarıyla düşürmek istediği,

-Adıyaman ili LPG pazarında bayilerin önemli bir bölümünün 27.10.1997 tarihinde, diğerlerinin ise, onları takiben iki gün içerisinde bayilere maliyeti 875.000 TL. ile 1.155.000 TL. arasında değişen ve bayilerce 1.260.000 TL. ile 1.360.000 TL. arasında piyasaya sunulan 12 kg.lık tüplü LPG perakende satış fiyatını 750.000 TL. olarak belirledikleri,

-Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin, 28.10.1997 tarihi itibarıyla, ilgili ürünün Adıyaman bayilerine satış fiyatını %50 oranında indirdiği, teşebbüsün bu indirimden önce gerçekleştirilen bir satış uygulaması şeklindeki savunmasına karşın, Mogaz A.Ş. Kâhta bayisi Ramazan Bilgin'in, böyle bir sistem değişikliğine ilişkin bilgisinin bulunmadığı ve uygulamanın Aygaz A.Ş. bayisinin başlattığı ve diğer bayilerin takip ettiği fiyat indiriminden kaynaklandığı yolundaki beyanı karşısında bu savunmanın geçersiz olduğu,

-İpragaz A.Ş.'nin satış miktarı ile bağlantısı bulunmayan prim sistemine dayanarak uygulamanın başladığı 27 Kasım 1997 döneminde Adıyaman ilindeki bayilerine 4.056.695.973 TL. geri ödemede bulunduğu, ancak ilk savunmasında bu konuya açıklık getirmediği,

-Soruşturmaya konu olan diğer teşebbüslerde bayilerine yapılan herhangi bir geri ödemeye rastlanılmamakla birlikte, elde edilen bayilik sözleşmelerinde yer alan fiyata ilişkin hükümler ve olayların gelişimi karşısında bu tür ödemelerin tespitinin önemini kaybettiği,

-Maliyetin altında satış uygulamasının 11.11.1997 tarihinde TÜPRAŞ tarafından LPG rafineri satış fiyatına yapılan %5 oranındaki zama rağmen devam ettirilmesi, 01.12.1997 tarihinde rafineri çıkış fiyatına yapılan %9 oranındaki zamdan sonra ise, yalnızca artışın fiyata yansıtılmasının pazardaki rekabetle ilgisi olmayan bir uygulama ile karşı karşıya bulunulduğunun bir göstergesi olduğu,

-İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş., Mogaz Petrol Gazları A.Ş., Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. bayilerinin radyo, bez afiş ve/veya el ilanlarıyla söz konusu uygulamaya ilişkin reklam yaptıkları, Mogaz A.Ş.'nin el ilanlarını kendisinin bastırıldığı, İpragaz A.Ş. bayisi R. G.'in reklam harcamalarını belgelendiremediği, Aygaz A.Ş. bayisi N. K.'nin bayilik sözleşmesine göre zorunlu olmasına rağmen, radyo ilanları için anılan teşebbüsten izin almadığını

iddia ettiği, Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. bayisi M. T.'in kendisi adına bastırılan el ilanlarının varlığını kabul etmediği, tüm bu açıklamalar çerçevesinde, reklamların dağıtım firmalarınınca finanse edilmiş olması nedeniyle bayilerin konuya açıklama getiremedikleri,

-Yerel firmalar ile ülke düzeyinde faaliyet gösteren firmalar arasındaki ekonomik büyüklük farkı, yerel firmaların ana faaliyet alanının ilgili pazar olması ve buradaki LPG satışının önemli bir miktarının bu firmalarca gerçekleştirilmesi gibi hususlar dikkate alındığında, söz konusu yerel firmaların bu tür uygulamalardan büyük zararlar görecekları, söz konusu anlaşmanın uyumlu eylemde bulunmaksızın yerel firmaları pazar dışına çıkarmak gayesiyle yapılması ve şikayete konu olmamaları gibi bulgular da dikkate alındığında, yerel firmaların maliyetin altında satış uygulamasına zorunlu olarak katılmış oldukları,

-27.10.1997 tarihinden önce ilgili pazarda 12 kg.lık tüplü LPG için farklı fiyatlar söz konusu iken, birdenbire 750.000 TL. gibi maliyetin altında bir fiyat oluşmasının rekabetin normal işleyişinin bir sonucu olarak değerlendirilemeyeceği, Adıyaman ili merkez ilçesinde faaliyet gösteren tek bir bayi tarafından başlatıldığı öne sürülen uygulamanın bir anda merkez ve diğer ilçelerde yaygınlaşmasına rağmen, Adıyaman'a 100 km. uzaklıktaki Şanlıurfa ve diğer çevre illerde etkisinin görülmemesinin, piyasaya işleyişinin dışında bir müdahalede bulunulduğunun göstergesi olduğu,

-Haklarında soruşturma açılan teşebbüsler, ilgili pazarda maliyetin altındaki ürün satışlarını piyasanın normal işleyişi içinde bayilerin uygulaması olarak değerlendirirken, pazardaki yerel firmaların bu uygulamadan dolayı zarara uğradıkları yönünde beyanlarının bulunduğu,

-Soruşturmaya konu olan teşebbüslerin bayilik sözleşmelerinin irdelenmesi sonucunda, ürün fiyatı ve satış şartlarını kendi iradeleriyle belirleyebilmelerinin mümkün olmadığı gözlenen bayilerin, bu tür sınırlayıcı sözleşme hükümleri çerçevesinde, ilgili pazarda ana firmalardan bağımsız olarak fiyat rekabetine girişebilmelerinin mümkün bulunamayacağı,

-Ticarette amacın kâr olması nedeniyle bu tür uygulamaların herhangi bir sebep olmaksızın yapılamayacağı, ayrıca, daha önce de açıklanan nedenlerle bir bayinin pazar payındaki düşüş nedeniyle bir indirim başlattığı, oligopol özelliği gösteren pazarda uygulamanın pazar kaybetme korkusuyla yayıldığı şeklindeki bir açıklamanın kabul edilemeyeceği,

-Soruşturmaya konu olan tüm teşebbüslerin, Yücel Gaz A.Ş.'nin pazardan (devlet eliyle) çekilmesi nedeniyle oluşan pazar boşluğundan pay alabilmek ve pazardaki paylarını artırabilmek süreci içinde, bayilerinin maliyetin altında ürün satışı ile rekabete başladıkları şeklinde öne sürdükleri iddialarının da, yine aynı teşebbüslerin bayilerinin verdikleri ifadeler ile çürütüldüğü,

-Bu şartlarda 750.000 TL.'nin altında veya üstünde satış olamazdı şeklindeki bir yorumun ise, tam olarak rekabetin yaşandığı oligopol özelliği gösteren pazarlarda tek fiyat oluşur anlamına geldiği, böyle bir yorumun kabul edilemez olduğu,

-Uygulamanın Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş. tarafından 23.12.1997 tarihinde, Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş. tarafından ise 03.11.1997 tarihinde sona erdirildiği,

-Aygaz A.Ş., Demirören LPG Grubu, İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş.'nin, temsilcileri aracılığı ile Gaziantep Tilmen Oteli'nde 24.06.1997 tarihinde gerçekleştirdikleri toplantıda yerel firmaları piyasa dışına çıkarmak amacıyla bir dizi kararlar içeren bir anlaşma yaptıkları,

-4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında, başlıbaşına uyumlu eylem olarak değerlendirilebilecek olan bu uygulama ile ilgili olarak, Aygaz A.Ş.'nin %99,99 pay oranıyla en büyük ortağı olduğu Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin evrakları arasında bulunan ve Öneri Raporu ile Soruşturma Raporu'nda yer verilen; Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş., Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. ve Demirören Grubu temsilcilerinin 24.06.1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapmış oldukları, Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri LPG pazarında rekabetin önlenmesi amacını taşıyan anlaşmanın, maliyetin altında satış uygulamasına açıklık kazandırdığı,

-Söz konusu toplantıya temsilcisi aracılığı ile katılan Aygaz A.Ş.'nin, Mogaz A.Ş.'nin sermayesinin %99,99'una sahip olması, Gaziantep Tilmen Oteli'nde varılan anlaşmaya ilişkin faks metninin Mogaz A.Ş.'nin evrakları arasında bulunması, Mogaz A.Ş. yönetiminin bu anlaşmadan doğrudan haberdar olması hususları dikkate alındığında, Mogaz A.Ş.'nin anılan anlaşmaya iştirak ettiği,

-Bu anlaşmada, aralarında Adıyaman'ın da bulunduğu bazı illerde, "korsan" çalıştıkları iddia edilen yerel firmaların pazar dışına itilmeleri amacıyla yıkıcı fiyat uygulamasının en kısa zamanda başlatılacağına ilişkin hükümler bulunduğu,

-Söz konusu anlaşma neticesinde, Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş., Mogaz Petrol Gazları A.Ş. ve Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. teşebbüslerinin, 27.10.1997-23.12.1997 tarihleri arasında Adıyaman ilinde 12 kg.lık tüplü LPG perakende satışında yerel firmaları söz konusu piyasadan tasfiye etmek amacıyla bayileri aracılığı ile yıkıcı fiyat uyguladıkları, Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. ve Milgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin 27.10.1997 tarihinde aynı uygulamaya katıldıkları ve Kurumun çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce ihlale son verdikleri,

-Rekabet Hukuku açısından, anlaşmanın hemen uygulanmış olmamasının bir öneminin bulunmadığı, esasen anlaşmanın bazı küçük değişikliklerle, ancak, temel nitelikleri korunarak uygulamaya konulduğu, bir başka deyişle Adıyaman ilindeki uygulamanın bu anlaşmanın bir sonucu olduğu ve onun etkilerini taşıdığı,

-Anlaşma örneğinin, taraflardan Aygaz A.Ş.'nin %99,99 hisse ile ortağı olduğu Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin evrakı arasında bulunmuş olması, eki olan "satış raporu"nda kendilerine haber verilmeyen bir toplantının tutanağı olduğunun belirtilmesi, Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin evrakın gerçekliğini reddetmemesi, toplantının yapıldığı tarihte söz konusu şirket temsilcilerinin Tilmen Oteli'nde konaklamaları, otele tüm temsilcilerin 23.06.1997 tarihinde gelmeleri, bir tanesi hariç diğerlerinin 24.06.1997 tarihinde otelden ayrılmaları, diğer temsilcinin bir gün sonra

aynı ildeki bir başka otele geçmesi, Aygaz A.Ş.'nin böyle bir toplantının yapılmış olabileceğini belirtmesi nedenleriyle, anlaşmanın varlığı konusunda hiçbir kuşkunun bulunmadığı,

-Rekabet Hukuku açısından anlaşmalarda şekil şartının aranmadığı, dolayısıyla Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya katılan şahısların ilgili firmaları temsile yetkili olmadığı ve adı geçen anlaşmada imzalarının bulunmadığı yönündeki savunmaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı bir anlaşmanın varlığını ortadan kaldırmadığı,

-4054 sayılı Kanun'un Geçici 2'nci maddesi ile aynı Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında olan, 05.11.1997 tarihinde yürürlükte bulunan anlaşmalar için altı aylık bir geçiş dönemi tanındığı, bu süre (05.05.1998) dolmadan söz konusu kapsamda değerlendirilen anlaşma için soruşturmanın başladığı, bu nedenle cezai yaptırım yoluna gidilemeyeceğine ilişkin savunmaların ise; öncelikle bu süre zarfında taraflardan herhangi birinin muafiyet başvurusunda bulunmamış olması, ancak daha önemlisi böyle bir başvuru olsaydı bile Tilmen Oteli anlaşmasının, belli bir pazardaki (Adıyaman ili) rakipleri (yerel firmaları) pazar dışına çıkarmak için yıkıcı fiyat uygulamasını amaçlayan, dolayısıyla açık rekabet ihlaline yönelik hükümler taşıyan bir anlaşma niteliği taşıması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin uygulanmasından hiçbir şekilde muaf tutulamayacağı ve aynı nedenle anılan Kanun'un 16'ncı maddesinin son fıkrasında öngörülen süre içerisinde bildirilmiş olması gerekçesiyle, cezai yaptırımından kurtulmasının söz konusu olamayacağı hususları dikkate alındığında hukuki dayanaktan yoksun olduğu,

-Pazardaki bazı firmaların uyumlu eylem ya da anlaşma yaparak, maliyetlerin altında fiyat belirlemek suretiyle rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmaları veya onları pazar dışına çıkartma yönündeki davranışlarının Rekabet Hukukunda "per se" yasaklanmış davranışlar olduğu,

-Yukarıda zikredilen anlaşma ve eylemlerin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un; rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarını yasaklayan 4'üncü maddesinin "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) ve "rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi" şeklindeki (d) bentlerine aykırılık teşkil ettiği,

-Bu nedenlerden dolayı, Aygaz A.Ş., Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., Milgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., İpragaz A.Ş., Mogaz Petrol Gazları A.Ş. ve Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. teşebbüslerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16'ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılmaları gerektiği,

görüşüne ulaşılmıştır.

SONUÇ

Aygaz A.Ş. Mogaz A.Ş., Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş. Milgaz A.Ş. İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş.'nin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü

maddesinin (a) ve (d) bentlerine aykırı davrandıkları iddiasıyla Yücelgaz San. Tic. A.Ş.'nin şikayeti üzerine açılan soruşturma sonucunda; Soruşturma Heyetince hazırlanmış olan rapor ve ek rapor taraflara tebliğ edilmiş, tarafların yazılı savunmaları alınmış, 17.11.1998 günü yapılan sözlü savunma toplantısında tarafların bir kez de sözlü olarak yaptıkları açıklamalar ile Aygaz A.Ş. ve Mogaz A.Ş. vekillerinin göstermiş oldukları tanıklar dinlenmiş olup, tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları, toplanan deliller ve bu konudaki soruşturma raporu ile tüm dosya içeriği görüşülerek;

1- Soruşturma sonucunda 24.06.1997 tarihinde Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya katıldıkları ve bu toplantıda alınan kararlara iştirak edip uyguladıkları sabit görülen Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş., Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş., Milgaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş.'nin bu davranışlarının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerini açıkça ihlal ettiğine;

2- Bu davranışa katılan şirketlerin faaliyetlerinin Adıyaman ilindeki 12 kg.lık tüplü likit petrol gazı dağıtım piyasası ile sınırlı olması, Rekabet Kurulu'nun önaraştırmaya başlaması ile birlikte kısa sürede ihlalin sona erdirilmesi, 4054 sayılı Kanun'un uygulanmasının henüz başlamış olması dolayısıyla Rekabet kurallarının ve bu kültürün yerleşmiş olmaması, bu anlaşmaya taraf olan şirketlerin davranışlarında şikayetçinin, kaçak gaz kullanmak, teknik standartlara uymamak gibi hukuka aykırı eylemlerinin de rolü olduğu şeklindeki savunmaları ile tarafların soruşturma esnasındaki genel tutum ve davranışları ve özellikle Kurum'un çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce ihlale son veren Likidgaz A.Ş., Milgaz A.Ş., Milangaz A.Ş.'nin bu tutumları gözönüne alınarak Kurul'ca tespit edilen 1996 yılı gayrisafi gelirleri ile Adıyaman ilindeki pazar paylarına göre, Kurul'ca 4054 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesinin 2'nci fıkrası gereğince her bir şirket için ayrı ayrı takdir edilen;

- a) Aygaz A.Ş.'nin 43.374.322.500.-TL.
- b) Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
- c) Likidgaz Tevzi ve Üretim San. ve Tic. A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
- d) Milgaz A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
- e) Milangaz Tic. ve San. A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
- f) İpragaz A.Ş.'nin 23.372.512.492.-TL.
- g) Sihirgaz A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.

idari para cezası ile cezalandırılmalarına,

3-Soruşturma konusu anlaşmanın bildirilmesi için öngörülen yasal süre dolmamış olduğundan, bildirimde bulunmadıklarından dolayı taraflara Kanun'un 16'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının (c) bendi uyarınca idari para cezası verilemeyeceğine;

4- Sihirgaz A.Ş.'nin soruşturma sırasında eksik ve yanıltıcı bilgi verdiği gerekçesiyle cezalandırılmasına yer olmadığına;

5- Kararın Danıştay yolu açık olmak üzere şikayetçiye ve ilgili şirketlere tebliğine;

OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

**REKABET KURULU BAŞKANLIĞI'NA
(KARŞI OY)**

Adıyaman ili LPG piyasasında rekabetin ihlal edildiğine dair 26.11.1998 tarih, 93/750-159 sayılı karara ilişkin, SoruŐtırma Heyeti Başkanı olarak, Devlet kurumlarında geÇerli resmi yazıŐma kurallarına ve 4054 sayılı Kanun'un genel sistematığı ile 52'nci maddesine gürüŐ ve kanaatimce uygun Şekilde hazırlamıŐ bulunduğum, muhalefet Őerhimi gsterir gerekĐeli karar metni ektedir.(23.02.1999)

Mehmet Zeki UZUN
SoruŐtırma Heyeti Başkanı
Kurul Üyesi

REKABET KURULU KARARI

KARAR NO : 93/750-159
KARAR TARİHİ :26.11.1998

TOPLANTIYA KATILANLAR

BAŞKAN : Prof.Dr. Aydın AYAYDIN
ÜYELER : Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU, Bahaddin ELĐİ, M. Zeki UZUN, Salih Zeki BENGÜ, Aydın EMRE, Sadık KUTLU, Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Necdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK

SORUŐTIRMA HEYETİ

M.Zeki UZUN	Rekabet Kurulu Üyesi, SoruŐtırma Heyeti Başkanı
K.Ümit GÜNGÖR	Raportör
Yüksel KAYA	Raportör
M.Ömür PAŞAOĞLU	Raportör

MÜŐTEKİLER: Yücelgaz Sanayi ve Ticaret A.Ő. ve Bayileri
Gölbaşı Asfaltı Yem Fabrikası Karşısı ADIYAMAN

ŞİKAYET EDİLENLER: Aygaz A.Ő.
Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ő.
Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ő.
İpragaz A.Ő.

HAKKINDA SORUŐTIRMA YAPILANLAR

1. Aygaz A. Ő
Büyükdere Cad. No:145/1 Aygazhan 80300 Zincirlikuyu/İSTANBUL
2. Mogaz Petrol Gazları A.Ő.
Büyükdere Cad. No:145/1 Aygazhan 80300 Zincirlikuyu/İSTANBUL
3. Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ő.

- Şişhane Yokuşu Demirören Han No:2 Azapkapı-İSTANBUL
4. Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Şişhane Yokuşu Demirören Han No:2 Azapkapı-İSTANBUL
5. Milgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Şişhane Yokuşu Demirören Han No:2 Azapkapı-İSTANBUL
6. İpragaz A.Ş.
Nova Baran Plaza İş Merkezi 19 Mayıs Cad.
No:4 Kat:13-16 80220 Şişli-İSTANBUL
7. Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Büyükdere Cad. Kuğu İş Hanı No:81/2 Mecidiyeköy-İSTANBUL

TAHKİKATIN KONUSU: Adıyaman ili LPG pazarında, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edildiğine ilişkin şikayet.

1. HADİSELER

1.1. Müştekilerden, Yücel Gaz Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, 12.11.1997 tarihli müracaatı ile,

Adıyaman ili LPG pazarında, faaliyet gösteren Yerel Firmaların Bayileri adına, isimsiz olarak gönderilen 05.11.1997 tarihli dilekçede, AYGAZ, LİKİDGAZ, MİLANGAZ ve İPRAGAZ firmalarının;

27.10.1997 tarihinden itibaren 750.000 TL. gibi maliyetin altında bir fiyatla 12 kg' lık tüplü LPG satışına başladıkları;

Bu uygulama nedeniyle Yerel Firmaların Bayileri, faaliyetlerinin, durma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını, iddia ve ileri sürmüşlerdir.

Dosya münderecatına göre, Rekabet Kurulu; ilk İnceleme Raporu doğrultusunda, 20.11.1997 tarih ve 40/10 sayılı Öneraştırma Kararını,

29.12.1997 tarih ve D1/2/ÜG-97/2 sayılı Öneraştırma Raporu üzerine de, 07.01.1998 tarih ve 97/321-32 sayılı Soruşturma açılmasına dair Kararını vermiştir.

4054 sayılı Kanun'un, 43/2 nci maddesi uyarınca, Taraflara yapılan soruşturmaya ilişkin bildirimler ve bu bildirimlere cevaben, Taraflardan gelen ilk yazılı savunmalar alınmış,

Öneraştırma Raporu, Tarafların ilk yazılı savunmaları ve 4054 sayılı Kanun'un 14, 15 ve 44 üncü maddeleri gereğince mahallinde yapılan, incelemeler neticesinde;

Soruşturma Heyeti'nce hazırlanan, 23.06.1998 tarih ve SR 98/1 sayılı Soruşturma Raporu ve tüm ekleri,

Kanun'un 45 inci maddesinin birinci fıkrası gereğince, Taraflara tebliğ edilmiş, Taraflar ikinci yazılı savunmalarını göndermişler,

İkinci yazılı savunmalara ilişkin, Soruşturma Heyeti'nce hazırlanan, 17.08.1998 tarihli Ek Görüşler de, yeniden Taraflara bildirilmiş, Taraflar da, son yazılı savunmalarını Kurul'a sunmuşlardır.

Rekabet Kurulu'nun 07.10.1998 tarihli Kararı üzerine, 17.11.1998 tarihinde yapılan Sözlü Savunma Toplantısında, Taraflar son iddia ve savunmalarını serdetmişler, şahitleri dinlenmiş, böylece tüm deliller toplanmıştır.

YAPILAN TESPİTLER IŞIĞINDA;

1.2. İLGİLİ PAZAR

Rekabet kurallarının uygulanmasında ilgili pazar, gerek coğrafi toprak parçası, gerekse belirli bir ürün pazarı olarak, merkezi bir yere sahiptir.

İlgili ürün pazarı tanımlanırken, ilgili ürünün ikame edilebilirliği önem kazanmaktadır. Ürünün ikame edilebilirliği veya talep esnekliği, kendine eş, ya da benzer ürünlerle karşılaştırılması sayesinde belirlenmektedir.

Bu noktada ürünün özellikleri, fiyatı ve kullanım sahası, ön plana çıkmaktadır. Böylece, tüketici gözünde nitelikleri, kullanım amaçları ve fiyatları açısından benzer olan ürünler aynı pazarda sayılabilmektedir.

Talep esnekliğinin yanında ilgili ürünün tanımlanmasında, dikkate alınması gereken diğer bir husus da arz esnekliğidir.

Üreticiler, bazı sektörlerde, üretim yapılarında yapacakları küçük değişikliklerle üretmedikleri başka bir üreticinin ürününü, ikame bir ürün olarak piyasaya sürebilirler. Bu nedenle, üretim tekniği ve kullanılan girdiler açısından birbirine çok yakın olan ürünler, yüksek arz esnekliğine sahip olup, aynı pazar tanımı içerisinde yer alabilmektedirler.

İlgili coğrafi pazar ise, teşebbüslerin mal ve hizmetlerini arz ettikleri ve rekabet şartlarının makul ölçülerde, benzer bulunduğu, coğrafi sınırlar olarak tanımlanmaktadır.

Belirli bir pazarın topraksal sınırı, taşıma maliyetleri (navlun, paketleme gibi), malın dayanıklılığı, dağıtım sisteminin alanı ve etkinliği, belirli sağlayıcılar bakımından tüketici tercihleri, geleneksel alışkanlıklar, müşterilerin damak zevkleri ve satınalma özellikleri gibi faktörlere bağlıdır.

Bu bilgiler ışığında;

a) *İlgili Ürün Pazarı:* LPG çok amaçlı olarak kullanılan bir üründür. Bu ürünün sanayide kullanımı, ısıtma ve aydınlatma gibi işlevleri diğer bazı ürünlerce ikame edilebilmekte iken, fırın ve ocaklarda kullanımına ilişkin iki ikame malından birisi olan doğalgaz, henüz ülkemizde yaygın değildir. Adıyaman ilinde doğalgaz temin kaynağı bulunmamaktadır.

Diğer ikame malı olan elektrik enerjisi ise, ekonomik olmaması nedeniyle yakın bir ikame malı olarak değerlendirilemez.

Bu nedenlerle **İlgili Ürün Pazarı, mutfakta kullanılan LPG dolun ve dağıtım pazarı olarak kabul edilmiştir.**

b) *İlgili Coğrafi Pazar:* Sözkonusu önaraştırmaya konu olan, LPG dolun ve dağıtım pazarında faaliyet gösteren firmalar, Türkiyenin tümünde dağıtım yaptıkları ve pazarda yaklaşık %80 gibi çok büyük bir paya sahip oldukları için, coğrafi pazar ülkenin bütünü gibi görünmekle birlikte,

Adıyaman ili sınırları içinde, pazar payı dağılımının ülke genelinden farklı olması, bu firmaların Adıyaman ilindeki pazar paylarının yaklaşık %20 olarak gerçekleşmesi ve daha önemlisi bu coğrafi alandaki fiyat değişikliğinin, diğer

bölgelerde etkisinin hissedilmemesi nedenleriyle Coğrafi Pazar, Adıyaman ili olarak düşünülmüştür.

1.3. DİĞER BULGULAR

Yapılan incelemede;

-AYGAZ A.Ş., DEMİRÖREN LPG Grubu, İPRAGAZ A.Ş. ve SİHIRGAZ A.Ş.'nin konaklama ücretlerini ödedikleri Temsilcileri aracılığı ile, Gaziantep Tilmen Oteli'nde 24.06.1997 tarihinde gerçekleştirdikleri toplantıda;

"TOPLANTI TUTANAĞIDIR

24.06.1997 tarihinde G.Antep Tilmen otelinde İpragaz, Aygaz, Sihirgaz, ve Demirören grubu temsilcileriyle Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabetin önlenmesi amacıyla yapılan toplantıda aşağıdaki konularda görüş birliğine varılmıştır.

1. Adıyaman, ,Şanlıurfa, Malatya, Elazığ, Mardin ve Şırnak illerinde faaliyet gösteren, bu illerde kazanmış oldukları paralarla yayılcılık politikasını sürekli genişleten, tebliğ ve yasalara aykırı olarak tamamen korsan çalışan, bölge pazarını tehdit eden yerel firmalarla mücadele etmenin, bu firmaların ekonomik açıdan bitirilmesi gerektiği görüşü hasıl oldu.

2. Yöresel firmaların rekabet etme şansının ortadan kaldırılabilmesi için uç fiyat (perakende satış fiyatı KDV dahil)

2 Kg. 100.000.TL.KDV dahil

12 Kg. 500.000.TL.KDV dahil

45 Kg. 2.000. 000. TL.KDV dahil

3. Toplantıya katılan firmaların tesis çıkışı fiyatlarının da aynı olması sağlanarak güç birliğinde daha organize olmasını sağlayacaktır.

4. İndirim yapılan bu illerin haricinde, bu firmaların komşu illere gaz satışını engellemek için gerek duyulduğu kadar ayrı bir ekibin kurulmasına karar verilmiştir. Bu ekip yol denetimi ve sürekli tespit yapacaktır. Oluşturulacak ekipte asker veya polis kökenli bir kişinin yanında bir avukat ve kendi elemanlarımızla takviye edilecektir.

5. Fiyat indiriminin en az bir yıl süreli olmasına, fiyat indirimi yapılan illerde yöresel radyo, televizyon, gazeteler ayrıca el ilanları ve bez afişlerle halka duyurulmasına, başarı yüzdesine göre bir yılın sonunda tekrar durum değerlendirmesi yapılmasına karar verildi.

6. Kaçak dolumun yapıldığı illerde Sanayi İl Müdürlüğü, Belediye Zabıtası ve Mali Polislerle diyalogların güçlendirilmesi için şirketlerimizin ortak bir fon oluşturmasına,

7.İndirim yapılan illerde yerel firmalara ait abonede bulunan standart tüplerin bayilerimizce değişimine destek verilmesine,

8. Uygulamanın başarılı olabilmesi için şirketlerimizin bayileri tarafımızdan müşterek yönlendirilecektir.

SONUÇ: Yukarıda alınan kararların en kısa sürede yürürlüğe girmesi toplantıya katılan arkadaşların ortak önerileridir. "

şeklinde bir anlaşma yaptıkları,

İndirim Yapılan İllerde, Şirketlerin LPG 1996 Yılı Fiili Satışlarının;

AYGAZ DEMİRÖREN İPRAGAZ SİHİRGAZ (ton)

ADİYAMAN	700	219	450	0
MARDİN	1190	700	1647	150
ELAZIĞ	1230	420	1283	0
MALATYA	1100	240	940	0
ŞANLIURFA	995	876	643	350
ŞIRNAK	1100	400	765	60

Yukarıda görüldüğü gibi tespit edildiği,

1997 yılı Kasım ayında, ilgili pazarda, bayilere maliyeti, 875.000 TL. ile 1.155.000 TL. arasında değişiklik gösteren 12 kg.'lık tüplü LPG'nin, bayiler tarafından 750.000 TL. gibi maliyet fiyatının oldukça altında bir fiyatla, perakende satışa arzedildiği,

Adıyaman ili merkez ilçesi, AYGAZ A.Ş. Bayii Nevres KETENCİ'nin, Valiliğe vermiş olduğu dilekçede,

27.10.1997 tarihinde, 12 kg.lık tüplü LPG fiyatında indirim yapacağını belirterek, sözü edilen tarihte uygulamaya başladığı,

Nevres KETENCİ'nin; aynı gün Rakip Bayilerin büyük bir bölümünün aynı gün, fiyat indirimi yaptıklarını, Diğerlerinin de, daha sonra indirimde başladıklarını ifade ettiği,

AYGAZ A.Ş.'nin yavru şirketi MOGAZ Petrol Gazları A.Ş.'nin, 28.10.1997 tarihi itibarıyla, yalnızca 12 kg.lık tüplü LPG için bayiye satış fiyatını, %50'ye yaklaşan bir oranda indirdiği,

Bilgisine başvurulmuş Sihirgaz A.Ş. Besni Bayii Mustafa PAÇCI Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. Bayilerinin, 27.10.1997 tarihinde fiyatlarını 750.000 TL'ye indirdiklerini,

Mogaz A.Ş. Kahta Bayii Ramazan BİLGİN, Aygaz A.Ş. Bayiinin 27.10.1997 tarihinde fiyat indirdiğini ve Likidgaz A.Ş., Alevgaz A.Ş. ve Gapgaz A.Ş. Bayilerinin de aynı gün, buna ayak uydurduğunu,

Aygaz A.Ş. Bayii Nevres KETENCİ, Adıyaman Valiliği'ne verdiği dilekçesinin akabinde, 27.10.1997 tarihinde fiyatı düşürdüğünü ve Diğer Firmaların da Kendisini, bir-iki gün içinde takip ettiklerini,

Milangaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş. Adıyaman merkez Bayii Mehmet TEMEL, İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş. ve Mogaz A.Ş. Bayilerinin 27.10.1997 tarihinde fiyatlarını 750.000 TL'ye indirerek uygulamaya başladıklarını, Kendisinin de bir kaç gün sonra fiyatını düşürmek zorunda kaldığını,

Milangaz A.Ş. Gölbaşı Bayii Adil KABARCIK, Aygaz A.Ş. ve İpragaz A.Ş. Bayilerinin reklam yaparak fiyat indirimi uygulamasına başladıklarını,

İpragaz A.Ş. Adıyaman merkez Bayii Rıza GÖZAYDIN, fiyat indirimi uygulamasının Ekim ayı sonlarında başladığını ve bir-iki gün arayla Tüm Firmaların uygulamaya katıldığını,

Yamangaz Sanayi ve Ticaret A.Ş. ortağı ve Yönetim Kurulu üyesi Ahmet EROĞLU, İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş. firmalarının 27.10.1997 tarihinde 12 kg.lık tüp fiyatını 750.000 TL'ye düşürdüklerini,

Yukarıdaki beyanları ile dile getirdikleri,

İPRAGAZ, MOGAZ ve DEMİRÖREN Grubu bayilerinin, indirim ve pazarda oluşan tek fiyata (750.000 TL.) ilişkin ifadeler taşıyan el ilanları dağıttıkları,

Mogaz A.Ş.'nin bu ilanları, Mersin'de mukim Avcı Ofset firmasına hazırlattığı,

İpragaz A.Ş. bayii Rıza GÖZAYDIN'ın el ilanlarının, kimin tarafından bastırıldığına ilişkin bir açıklama getiremediği,

Demirören Grubu firmalarından, Milangaz A.Ş. ve Likidgaz A.Ş., Adıyaman Merkez İlçe Bayii Mehmet TEMEL'in, ilanları Kendisinin bastırıldığını kabul etmediği,

Söz konusu indirim uygulamasının, 11.11.1997 tarihinde, TÜPRAŞ tarafından LPG rafineri çıkış fiyatına yapılan %5 oranındaki zamma rağmen devam ettirildiği, 01.12.1997 tarihinde rafineri çıkış fiyatına yapılan %9 oranındaki zamdan sonra ise, yalnızca bu artışın fiyatlara yansıtıldığı,

MOGAZ A.Ş.'nin, bu uygulamanın başlamasıyla birlikte bayiye satış fiyatını %50 oranında indirerek, maliyetin, hatta rafineri alış fiyatının altında bir fiyat belirlediği,

İPRAGAZ A.Ş.'nin, söz konusu dönemde, Bayilerine uyguladığı satış destek primi ödemelerinin büyük oranda arttığı,

25.02.1998 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nden alınan belgeden, **24.06.1997 tarihli toplantıya Aygaz A.Ş. adına satış sorumlusu Hasan YEŞİLELMA'nın katıldığı,**

İpragaz A.Ş. adına ise Adana Bölge Şefi Ümit Görgün'ün iştirak ettiği,

Demirören LPG Grubu adına katılan Kişinin de, Toplantı tarihinde Milgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., daha sonra Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. Adana Bölge Müdürü Celil MAVİ olduğu,

Soruşturma kapsamındaki Tüm Firmaların, Bayileri ile imzalamış oldukları Bayilik Sözleşmelerinde ise,

4054 sayılı Kanun'a aykırı hükümlerin bulunduğu ve bu hükümlerle, Firmaların Bayileri, özellikle satış fiyatı ve satış şartları hususlarında ağır bir taahhüt altına aldıkları tespit olunmuştur.

2. TARAFLARIN YAZILI SAVUNMALARI VE SAVUNMALARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER:

2.1. Mogaz A.Ş. yazılı savunmalarında, indirim döneminde Şirketlerinin, pazar payının düştüğünü, Adıyaman İlinde yalnızca 28 Ekim-27 Kasım 1997 tarihleri arasında uyguladığı farklı fiyat dışında, adı geçen Diğer İllerde, hiçbir indirim yapmadığını, yapılan yıkıcı fiyat indirimine katılmadıklarını,

İştirakçilerinin kimler olduğu belli olmayan belge ile Adıyaman İlinde Şirketin aldığı tedbirler arasında, herhangi bir ilişki kurmanın mümkün olmadığını, Güney Tevziat Müdürlüğünün, "Tilmen Tutanağı"nın içeren, 1997 yılı ilk altı ay neticelerini analiz eden raporu, Şirkete bilgi olarak gönderdiğini ve hiçbir işleme tabi tutulmadığını beyan ve ifade etmiş,

Ayrıca, Uyumlu eyleme delil teşkil ettiği iddia edilen belgenin, yıkıcı fiyat uygulamasını destekleyen bir belge olarak düşünülmesinin mümkün olmadığını, zira Anlaşma tarihinden yaklaşık 4 ay sonra ve sadece Adıyaman İlinde, yaşanan fiyat indiriminin Bayiler Tarafından ekonomik zorunluluklar sonucu yapılan bir pazar hareketi olduğunu,

Yücel Gaz firmasına ait gaz tahsisinin, resmi makamlarca kesilmesiyle kendiliğinden pazar dışına çıkarılmış olup, böyle bir harekete gerek kalmadığını ileri sürmüştür.

Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya, Mogaz A.Ş. adına herhangi bir Temsilcinin katılmamış olmasının, Gaziantep Tilmen Oteli'nde varılan anlaşmaya ilişkin faks metninin, Mogaz A.Ş.'nin evrakları arasında bulunması, dolayısıyla Mogaz A.Ş. Yönetiminin, bu anlaşmadan doğrudan haberdar olmasının gayet tabii olduğu, anlaşmaya iştirak etmedikleri yolundaki iddianın bir anlam ifade etmeyeceği âşikardır.

Diğer yandan, Adıyaman ili LPG pazarında, 27.10.1997-23.12.1997 tarihleri arasında gerçekleşen yıkıcı fiyat uygulamasına temel oluşturan, "Anlaşma"dan haberdar olan Mogaz A.Ş.'nin, sözkonusu dönemde pazar payının düştüğüne, ilişkin açıklamalarının da, Bu Firmanın Kanun'a aykırı fiilini ortadan kaldırmadığı gibi,

Adıyaman ili LPG pazannda, Yücelgaz A.Ş.'nin anılan dönemde, faaliyetine ara vermeksizin ve bir düşme olmaksızın devam ettiği,

Mahalli Firma Bayilerince ifade edildiğinden, Bu Firmanın pazar dışında olduğu tarzındaki iddiaların da bir anlamı kalmamıştır.

2.2. Aygaz A.Ş. yazılı savunmalarında; 24.06.1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde, Aygaz A.Ş. adına toplantıya katıldığı iddia edilen şahsın, Aygaz A.Ş.'yi hiçbir şekilde temsile yetkisi ve selahiyetinin bulunmadığını, Şirketlerinin böyle bir toplantının varlığından haberdar olmadığını,

Aygaz A.Ş.'nin, fiyat indiriminin yürürlükte olduğu Kasım-Aralık aylarında, pazar payı kaybettiğini, dolayısıyla uygulamadan olumlu etkilenmediğini bildirmiş,

Söz konusu toplantının, 24.06.1997 tarihinde yapıldığı ve yine tutanakta adı geçen 6 ili kapsadığı, Bu İllerde ise 24.06.1997 tarihinden önce veya sonra hiçbir fiyat hareketi oluşmadığı,

İndirimin, Bayinin Kendi inisiyatifi doğrultusunda, Şirketten bağımsız olarak gerçekleştiğini ifade etmiş,

Yücelgaz Şirketinin, hukuka aykırı filleri nedeniyle, söz konusu fiyat indirimi döneminde, resmi makamlar eli ile pazar dışına çıkarılmış olduğu için, yıkıcı fiyat uygulaması ile çıkarılmasına gerek kalmadığını, şikayetçi firmanın uygulamanın sona ermesinden sonra iskontolu satışlarda bulunmasının "faaliyetlerini durdurma tehdidi" iddialarını geçersiz kıldığını,

Adıyaman'daki ihlalin, Rekabet Kanunu'nun Kapsam başlıklı 2 nci maddesinde belirtildiği şekilde Türkiye genelini etkilemediğini, "Tilmen Tutanağı"nın rekabeti sınırlama amacı taşımadığını ve kastın oluşmamış olduğunu ileri sürmüştür.

Soruşturma sonucunda elde edilen bilgiler çerçevesinde, sözkonusu "Anlaşma Metninin", Hisselerinin %99.99'una Aygaz A.Ş.'nin sahip olduğu Mogaz A.Ş. evrakları arasında bulunmuş olması ve bu yönüyle de Mogaz A.Ş. Yönetiminin bilgi sahibi olduğu bir toplantıdan, "Anlaşma"da adı geçen Aygaz A.Ş.'nin, haberdar olmamasının düşünülmemeyeceği pek tabiidir.

Önaraştırma Raporunda da, yer alan, aylık bazda satış miktarlarından, Aygaz A.Ş.'nin iddia edilenin aksine,

Eylül 1997'den itibaren pazar payını artırdığı, fiyat indiriminin yürürlükte olduğu Ekim ve Kasım aylarında daha da artan bir hızla, Adıyaman ilinde satışlarının yükseldiği,

"Anlaşma Tutanağı"nın varlığı ve Aygaz A.Ş.'nin bu toplantıya Satış Temsilcisi aracılığıyla iştirak ettiği, gözönüne alındığında, pazar paylarına ve satış miktarlarına ilişkin yapılan tüm bu açıklamaların, önemini kaybettiği kanaatine varılmıştır.

Ayrıca, "Anlaşma metni"nde adı geçen Tüm İllerde, yıkıcı fiyat uygulamasının görülmemesinin, arada bir anlaşma veya uyumlu eylem olmadığını göstermeyeceği,

Bayinin, sıkı sıkıya bağlandığı Bayilik Sözleşmesi ve ekonomik şartlar çerçevesinde, tek başına hareket etmiş olmasının, söz konusu olamayacağı,

Aygaz A.Ş. Bayii Nevres Ketenci'nin, Yücel Gaz Firmasının, indirim döneminde, piyasada faaliyette olduğunu kabul etmesinin ise, Bu Firmanın resmen piyasa dışında olduğu iddiasını, geçersiz kıldığı açıktır.

Netice itibarıyla, Yücel Gaz şirketinin iskontolu satışlar yapmasının,

4054 sayılı Kanun'da yazılı her hangi bir ihlal oluşturmadığı gibi, soruşturmaya konu olan Teşebbüslerin gerçekleştirdiği ihlalin mevcudiyetini de, ortadan kaldırmaz.

İhlalin gerçekleşmesi için eylemden Türkiye genelinin etkilenmesinin gerekmediği, bir anlaşmanın rekabeti sınırlama amacı taşımasa da, bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olmasının, Kanun'un 4 üncü maddesinin ihlali için yeterli olduğu, dolayısıyla "Tilmen Anlaşması"nın açıkça rekabeti önleme gayesiyle yapıldığı izahtan varestedir.

2.3. İpragaz A.Ş. yazılı savunmalarında; Yücelgaz Firmasının, Eylül'den itibaren 15 ay süreyle devlet tarafından piyasa dışına çıkarılmasının, piyasada beklenmeyen bir vakum oluşturduğunu, bundan yararlanmak isteyen Soruşturmaya Konu Şirketlerin Bayilerinin, kıran kırana bir rekabete başladığını,

Aygaz A.Ş. Bayisi Nevres Ketenci'nin ani ve yüksek indiriminin Diğer Şirket Bayilerini fiyat indirmek zorunda bıraktığını,

Esasen LPG sektöründeki fiyat ayarlamalarının bütün yurt genelindeki, şirketlerde ve bayilerde aynı gün ayarlanmasının rekabeti bozucu bir anlaşmanın sonucu olmaktan ziyade, ülkenin hukuki, ekonomik, rasyonel gerçeği olduğunu,

Rekabet Kurulu'nun iddia ettiği gibi Adıyaman'daki fiyat indirimi Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapıldığı kabul edilen, rekabeti bozucu anlaşmanın sonucu olmadığını, eğer böyle olsaydı aynı indiriminin, 100 km. uzaklıktaki Şanlıurfa'da da olabileceğini ileri sürmüştü,

Ayrıca, Mogaz A.Ş.'de tespit edilen anlaşmanın, İpragaz A.Ş. Tarafından bilinmediğini, İpragaz A.Ş.'nin sözkonusu toplantıya hiçbir temsilcisini göndermediğini ve bu konuda kimseye yetki vermediğini, herhangi bir temsilciden de, anılan toplantı ile ilgili bilgi notu almadığını,

4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesine göre talep edilen idari para cezasında hata yapıldığını, çünkü suç tarihindeki ceza miktarının 200.000.000 TL. olduğunu beyan ve ifade etmiştir.

Soruşturma sırasında; 24.06.1997 tarihli toplantıya İpragaz A.Ş. adına, Adana Bölge Şefi Ümit Görgün'ün katıldığı, otel faturalarının İpragaz A.Ş. tarafından ödendiği ve İpragaz A.Ş. Adıyaman merkez bayii Rıza Gözaydın'ın, Yücel Gaz şirketinin pazardan çekilmemiş olduğu yönündeki ifadesiyle birlikte değerlendirildiğinde,

İlgili Pazarda, rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmak amacıyla, biraraya gelmiş olduğu gerçeğini ortaya koymakta; pazarda oluşan boşluk ve LPG sektörünün hukuki yapısı savunmasını geçersiz kılmaktadır.

İndirimin, Diğer İllere sıçramamış olmasının, Adıyaman ili LPG pazarının, Türkiye'deki tüm piyasalardan farklı ekonomik ve hukuki yapı sergilemesi,

Tarafların, haksız rekabet mücadelesinin belirgin bir şekilde orada görülmesi, dolayısıyla, Adıyaman LPG pazarının İlgili Teşebbüslerce, öncelikle ele alınmış olması gerçeğini akla getirmektedir.

Diğer taraftan, 4054 sayılı Kanun'da yer alan para cezalarının, Türk Ceza Kanunu'nun Ek 2 nci maddesine göre memur maaş katsayılarındaki artış oranında değişmekte olup, buna göre olayın vuku bulduğu tarihte ceza miktarı 5.800.000.000 TL. dir.

2.4. Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. yazılı savunmalarında; Şirketlerinin mevcut tek Bayisi Mehmet Temel'in, fiyat indirimine pazar payını korumak amacıyla, Diğer Bayilerden birkaç gün sonra, Kendilerinin, bilgi ve oluru dışında katıldığını,

Sözkonusu Bayinin, İstanbul'a çağrılarak Beyoğlu 27. Noterliğinden 32045 yevmiye no'lu 3.11.1997 tarihli ihtarname ile bayiliğinin feshedileceği yönünde ihtar edildiğini ve bunun sonucunda bayinin fiyat indirimi eylemine son vereceğine dair taahhütname verdiğini ileri sürmüştü,

Öte yandan, esasında bağımsız tacir olan Bayinin, söz konusu olayda münferiden, Şirketlerinden bağımsız hareket ettiği, "Tilmen Tutanağı"nda, şirketi temsile yetkili hiç kimsenin imzası bulunmadığı,

Yücel Gaz A.Ş.'nin 27.10.1997 tarihi öncesi ve sonrasında indirim uygulamasında bulunduğu, bu durumun anılan Şirketin zarar gördüğü iddiasını geçersiz kıldığı,

Bayi Mehmet TEMEL'in ihtarname üzerine indirim uygulamasına son verdiği, Soruşturma Raporunda iddia edildiği üzere elli gün daha uygulamayı sürdürmediği,

Nihayet Bayilik Sözleşmesinin 17 nci maddesinin, fiyat sınırlaması anlamına gelmediği, iddialarında bulunmuşlardır.

Soruşturma esnasında yapılan tespitler çerçevesinde; Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş, Adıyaman Merkez Bayisi olan Mehmet Temel'in, sözkonusu şirketlerin bilgi ve oluru dışında fiyat indirimi uygulamasına katıldığı yönünde yapılan savunmanın;

24.06.1997 tarihli Tilmen Oteli'nde yapılan Anlaşmaya, Demirören Gaz Grubu'nun Taraf olması,

Bayilik Sözleşmesinin 17 nci maddesinin, açıkça ürünün fiyatının, Bayi tarafından belirlenmesine izin vermemesi ve küçük ölçekli teşebbüsler olan bayilerin böyle bir uygulamaya katılarak uzun süreli zarar etmeyi göze almasının, amacı kâr olan Teşebbüsler açısından bir mana ifade etmeyeceği dikkate alındığında, rasyonel olmadığı anlaşılmaktadır.

Ancak, Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş. ve MİLGAZ A.Ş.'nin, Rekabet Kurumu'nun çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce, Anılan Bayiye, Noter kanalıyla ihtarname göndermek suretiyle uygulamaya son verme iradesini ortaya koymasının ise, ihlali ortadan kaldırmayacağı ve ceza uygulamasında bir indirim unsuru olarak dikkate alınabileceği kanaatine varılmıştır.

2.5. Soruşturma döneminde, İlgili Pazarda, faaliyette bulunduğu tespit üzerine, Rekabet Kurulu'nun 19.03.1998 tarihli ve 57/423-51 sayılı kararı ile soruşturmaya dahil edilen Milgaz A.Ş. yazılı savunmalarında,

Adıyaman ili Besni ilçesinde faaliyet gösteren tek Bayileri Ömer Erdoğan'ın, böyle bir eyleme katıldığına dair herhangi bir bilgilerinin olmadığını iddia ve ileri sürmüşlerdir.

Soruşturma döneminde elde edilen bulgular, özellikle; 24.06.1997 tarihinde Tilmen Oteli'nde yapılan anlaşmaya katılan kişinin Milgaz A.Ş.'de Adana Bölge Müdürü Celil MAVİ olduğu ve bu şahsa ait 25.06.1997 tarihli Tilmen Oteli faturasının, Milgaz A.Ş. tarafından ödendiği dikkate alındığında, sözkonusu savunmanın inandırıcı olmadığı ortadadır.

2.6. Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş. yazılı savunmalarında ise, Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'de tespit edildiği bildirilen "Anlaşma Metni"nin Sihirgaz A.Ş. tarafından bilinmediğini,

24.06.1997 tarihinde Sihirgaz A.Ş. elemanlarından birinin anılan otelde olduğunu ancak yorgun olduğu için yapılan sohbete katılmadığını,

Sihirgaz A.Ş.'nin Adıyaman'da bayii olmadığını, herhangi bir şekilde toptan veya perakende satış faaliyeti olmadığını, bu konuda daha sonraki günlerde de herhangi yazılı bir bilginin şirkete ulaşmadığını,

Bayilik Sözleşmesinde yer alan ve şirketin fiyat tespitinde sahip olduğu yetki ile ilgili maddenin, Türkiye'de geçerli LPG mevzuatı gereği olduğu, ileri sürülmüş,

Soruşturma sırasında, Teşebbüsün ilgili pazarda faaliyet gösterdiği tesbit olunmuş,

Sihirgaz A.Ş.'de satış temsilcisi olarak çalışan Tahir Burkankulu'nun 24.06.1997 tarihinde yapılan toplantıya katılan şahıslardan biri olduğu, otel masraflarının şirketçe ödendiği,

Dolayısıyla, Sihirgaz A.Ş.'nin anılan toplantıdan habersiz olmasının mümkün olmadığı,

Bayilik Sözleşmesinin, ilgili hükmünde LPG mevzuatının 4054 sayılı Kanun aleyhine aşıldığı ifade edilerek, konuya ilişkin Bakanlar Kurulu Kararında, dağıtım şirketlerinin mahalli perakende azami satış fiyatlarını tespit edeceğinin belirtildiği,

Bayilik Sözleşmesinde ise azami fiyattan söz edilmediği, Bayilik Sözleşmesine göre bayinin, bildirilen fiyata aynen uymasının zorunlu tutulduğu, kanaatine varılmıştır.

3. SÖZLÜ SAVUNMA TOPLANTISI

AYGAZ A.Ş., MOGAZ A.Ş. ve İPRAGAZ A.Ş.'nin talebi üzerine, Rekabet Kurulu; 17.11.1998 tarihinde, sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar vermiş,

Sözlü savunma toplantısında, Taraflar, aşağıda izah edildiği gibi savunmalarını, şahitler bilgilerini, mezkur Kurul'a sunmuşlardır.

3.1. Yücel Gaz A.Ş. Temsilcisi Av. Ali Murat BİLGİÇ, Adıyaman İlinde meydana gelen "fiyat indirimi"nin amacının, kaynaklarını, Adıyaman İlinde kurulu Yücel Gaz şirketinden elde eden, ve 06.11.1997'de faaliyete geçen, Yeni Yücel Gaz A.Ş.'nin;

Çukurova piyasasında, varlık göstermesini engellemek olduğunu ileri sürmüştü, bu şekilde söz konusu şirketlerin, hem Adıyaman, hem de Çukurova piyasasından silineceğini belirterek, Haklarında Soruşturma açılan Firmaların, en yüksek oranda cezalandırılmalarını talep etmiştir.

3.2. Aygaz A.Ş. adına konuşan Temsilciler, Adıyaman İlinde uygulanan fiyat indiriminin, Bayilerin infialinden kaynaklandığını, Şikayetçi Firmanın hukuka aykırı faaliyetleri nedeniyle bir çok kez cezaya muhatap kaldığını, "Tilmen Anlaşması"nın bir öneri metni olduğunu, ifade ederek, yasalara saygılı davranan Aygaz Firmasına, ceza verilmemesini talep etmişlerdir.

3.3. Mogaz A.Ş. Şirket Vekili, Tilmen Oteli'ndeki toplantıya, Mogaz A.Ş. Temsilcisinin katılmadığını, "Anlaşma Metninin" bu şirketin evrakları içinde bulunması sebebiyle soruşturmaya dahil edildiklerini, ancak bu evrakın işlem görmeksizin dosyaya kaldırıldığını ifade ederek,

İndirim döneminde, Bayinin zararının, Mogaz A.Ş. Tarafından yüklenilmesinin, piyasaya uyum amaçlı olduğunu ve 1 Aralık tarihinde, yani indirim eyleminden çok önce sona erdirildiğini, bildirmiştir.

3.4. İpragaz A.Ş. Vekili, LPG sektörü ve uygulanan kanunlar hakkında verilen bilgilerden sonra, devletin denetim uygulamaları nedeniyle, Yücel Gaz şirketinin hukuken ve fiilen piyasadan silindiğini ifade ederek,

Prim sistemi ile ilgili bir soruya, satış destek priminin olağan bir uygulama olduğunu ve Ekim-Kasım 1997 döneminin dışında da verildiğini beyan etmiştir.

3.5. Sihirgaz A.Ş. Temsilcisi, ilk yazılı savunmada belirtilen Sihirgaz A.Ş.'nin, Adıyaman İlinde Bayii olmadığı yolundaki beyanın, bir yanlış anlamadan kaynaklandığını vurgulayarak, Şirketin Adıyaman ilindeki payının çok küçük olması ve Yasanın yeterince bilinmemesi gibi hususların göz önüne alınmasını talep etmiştir.

3.6. Demirören LPG Grubu Temsilcisi, Adıyaman Merkez İlçe Bayii'nin, fiyat indirimi uygulamasına katılmasının, haber alınması, üzerine İstanbul'a çağrılarak ihtar edildiğini belirtmiştir.

3.7. Adıyaman Sanayi ve Ticaret İl Müdürü M. Sadi ÜNSAL, 27.10.1997 tarihinde, Aygaz A.Ş. baaî Nevres KETENCİ'nin; fiyat indirimi talebine ilişkin verdiği dilekçeye, herhangi bir yazılı cevap verilmemesi üzerine, indirim uygulamasının başladığını ifade etmiştir.

3.8. TÜPRAŞ yetkilisi Mehmet TUKSAL, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün talebi üzerine, Yücel Gaz A.Ş.'ye yönelik Eylül, Ekim, Kasım ayları için uygulanan %100 gaz tahsisi kesintisi cezasının, gelen ikinci bir yazıyla, 12 ay süre ile uzatılmasının, söz konusu olduğunu dile getirmiş,

3.9. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Fiyat İşleri Şube Müdürü Gülgün ARAS ise, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın, Yücel Gaz A.Ş.'ye gaz kesintisi uygulanması için TÜPRAŞ'a yazı yazılması talebi üzerine, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü olarak işlem yapıldığını söylemiştir.

Yukarıda yer verilen beyanlar incelendiğinde, Sözlü Savunma Toplantısında, Taraflar, yazılı savunmalarında, ileri sürdükleri hususlardan farklı ve sonucu etkileyebilecek, her hangi bir husus ortaya koyamamışlardır.

4. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesi, amacı veya etkisi rekabeti engelleme, sınırlama veya bozma olan teşebbüsler arası anlaşmalara, uyumlu eylemlere ve işletme birliklerinin kararlarına karşı, genel bir yasaklama getirmektedir.

Bu hüküm, bütün işletmeler arası anlaşma, karar ve uyumlu eylemlere geniş bir şekilde uygulanmakta olup temel amacı, her bir işletmenin kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, bağımsız olarak belirlemesidir.

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamındaki fiyat rekabeti ile ilgili bulunan anlaşmalar, Soruşturmamız açısından da önem arz etmektedir.

Fiyat rekabeti, rekabetin en kolay hissedilen önemli bir çeşidi olup, fiyatları olabilecek en alt seviyede tutarak, rekabeti teşvik eder ve bu sayede şirketlerin kaynaklarını, verimlilik ve rekabet koşullarına uyabilme yeteneğiyle doğrudan bağlantılı olarak, en uygun şekilde dağıtmasına imkân verir ve tüketiciye geniş bir ürün ve hizmet yelpazesinden yararlanabilme avantajları sağlar.

Rekabet Hukuku açısından, fiyat tespitine yönelik bu tür anlaşmalar, en ciddi rekabete aykırılık halleri arasında değerlendirilmiş ve çok açık bir biçimde yasaklanmıştır. Bu tür anlaşmalar rakipleri pazar dışına itmek ve faaliyetlerini güçleştirmek suretiyle, rekabeti bozan "yıkıcı fiyat" uygulamalarına neden olabilmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği kararları yoluyla maliyetin altında bir fiyatın belirlenmesi suretiyle, bu uygulamaya uzun süre dayanabilecek yeterli finansal kaynakları bulunmayan bir rakibi pazar dışına atmak veya pazara girmeye istekli olan firmaları caydırmak suretiyle, potansiyel rekabeti ortadan kaldırmaya yönelmek için girişilecek fiyat rekabeti,

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine açık bir aykırılık oluşturmaktadır.

Bir anlaşmada, rekabeti sınırlama amacı açıksa, anlaşmanın kendisi veya en azından rekabeti bozucu hükümleri, *per se* bir rekabet ihlali oluşturur.

Bu durumda anlaşmanın rekabet üzerindeki etkilerinin incelenmesine gerek yoktur. Rekabeti bozucu nitelikte olan anlaşmalar, Tarafların kendi bağımsız rekabetçi faaliyetlerini ortak çıkarlar adına gözden çıkardıkları bir yapısal çerçeveye yaratır.

Bu sebepten dolayı, sadece rekabete aykırı bir anlaşmaya taraf olmak, anlaşma etkilerini gerçekleştirmemiş olsa dahi yasaktır.

Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçeli metninin bir bölümünde "Bu Kanunun amacı rekabetin korunması olduğuna göre, rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu teşebbüsler arası anlaşma ve uygulamaların yasaklanması gerekir.

Maddenin amacı bakımından anlaşma, Medeni Hukukun geçerlilik koşullarına uymasa bile, Tarafların Kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur.

Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik işbirliği sağlayan, doğrudan veya dolaylı ilişkiler de, eğer aynı sonucu doğuruyorsa, yasaklanmıştır.

Böylece teşebbüslerin Kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir." denilmek suretiyle bir sözleşme, Türk Rekabet Hukuku çerçevesinde yazılı veya başka bir şekil şartına bağlanmamak suretiyle Borçlar Hukukundaki sözleşme kavramından daha geniş bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca; Taraflar arasında hukuken bağlayıcı olmamakla birlikte, rekabeti sınırlayıcı yahut ortadan kaldıracı, hükümleri ihtiva eden ve literatürde "centilmenlik anlaşmaları" olarak tanımlanan sözleşmelerin de,

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bir değerlendirmeye tabi tutulması mümkündür.

Rekabet Hukuku ve Rekabet Kanunu'nun Usul ve Esasları çerçevesinde,

Dosya münderecatını nazara alan SORUŞTURMA HEYETİ; Güney ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan 6 İlde faaliyet gösteren Yerel Teşebbüsleri, pazar dışına çıkarmak amacıyla, Aygaz A.Ş., Sihirgaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Demirören Gaz Grubunun,

24 Haziran 1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde, Temsilcileri vasıtasıyla bir fiyat anlaşması yaptıkları,

Mezkur anlaşma hükümlerini Mogaz A.Ş.'nin de katılımı ile 27.10.1997 tarihinde, Adıyaman İlinde uygulamaya koydukları,

Böylece, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerini ihlal ettikleri, bu nedenle mezkur Teşebbüslerin anılan Kanun'un 16 ncı maddesi gereğince cezalandırılmalarının gerektiği yolundaki görüş ve kanaatini bildirmiştir.

YUKARIDA ARZ VE İZAH EDİLEN DEĞERLENDİRMELER İŞİĞİNDA;

AYGAZ A.Ş. Adıyaman İli Merkez İlçe Bayii Nevres Ketenci'nin, 24.10.1997 tarihinde Adıyaman Valiliği'ne başvurarak, 12 kg.'lik tüplü LPG fiyatını, 27.10.1997 tarihi itibarıyla düşürmek istediği,

Adıyaman ili LPG Pazarında Bayilerin önemli bir bölümünün, 27.10.1997 tarihinde,

Diğerlerinin ise, Onları takiben, iki gün içerisinde Bayilere, maliyeti 875.000 TL.ile 1.155.000 TL. arasında değişen ve Bayilerce 1.260.000 TL. ile 1.360.000 TL. arasında piyasaya sunulan, 12 kg.'lik tüplü LPG perakende satış fiyatını, 750.000 TL. olarak belirledikleri,

MOGAZ Petrol Gazları A.Ş.'nin, 28.10.1997 tarihi itibarıyla ilgili ürünün, Adıyaman Bayilerine satış fiyatını %50 oranında indirdiği, Teşebbüsün bu indirim Merkez İlçedeki Bayilik sistemine son vererek doğrudan satış sistemine geçmeden önce gerçekleştirilen, bir satış uygulaması şeklindeki, savunmasına karşın,

MOGAZ A.Ş. Kâhta bayisi Ramazan BİLGİN'in, böyle bir sistem değişikliğine ilişkin bilgisinin bulunmadığını ve uygulamanın AYGAZ A.Ş. Bayisinin başlattığı ve Diğer Bayilerin takip ettiği, fiyat indiriminden kaynaklandığı, yolundaki beyanı karşısında, bu savunmanın geçersiz olduğu,

İPRAGAZ A.Ş.'nin satış miktarı ile bağlantısı bulunmayan prim sistemine dayanarak uygulamanın başladığı, 27 Kasım 1997 döneminde Adıyaman İlindeki Bayilerine 4.056.695.973 TL. geri ödemedeki bulunduğu, ancak ilk savunmasında bu konuya açıklık getirmediği,

Soruşturmaya konu olan Diğer Teşebbüslerde Bayilerine yapılan herhangi bir geri ödemeye rastlanılmamakla birlikte, elde edilen Bayilik Sözleşmelerinde yer alan, fiyata ilişkin hükümler ve olayların gelişimi karşısında, bu tür ödemelerin tespitinin önemini kaybettiği,

Maliyetin altında satış uygulamasının 11.11.1997 tarihinde TÜPRAŞ tarafından LPG rafineri satış fiyatına yapılan %5 oranındaki zamma rağmen devam ettirilmesi,

01.12.1997 tarihinde rafineri çıkış fiyatına yapılan %9 oranındaki zamdan sonra ise, yalnızca artışın fiyata yansıtılmasının,

Pazardaki rekabetle ilgisi olmayan bir uygulama ile karşı karşıya bulunulduğunun bir göstergesi olduğu,

İpragaz A.Ş., Aygaz A.Ş., Mogaz Petrol Gazları A.Ş., Likidgaz Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., Milangaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., bayilerinin radyo, bez afiş ve/veya el ilanlarıyla sözkonusu uygulamaya ilişkin reklam yaptıkları,

Mogaz A.Ş.'nin el ilanlarını Kendisinin bastırıldığı,

İpragaz A.Ş. bayisi Rıza GÖZAYDIN'ın reklam harcamalarını belgelendiremediği,

Aygaz A.Ş. bayisi Nevres KETENCİ'nin Bayilik Sözleşmesine göre zorunlu olmasına rağmen, radyo ilanları için Anılan Teşebbüsten izin almadığını iddia ettiği,

Likidgaz A.Ş. ve Milangaz A.Ş. bayisi Mehmet TEMEL'in, Kendisi adına bastırılan el ilanlarının varlığını kabul etmediği, tüm bu açıklamalar çerçevesinde, reklamlarını dağıtım firmalarınca, finanse edilmiş olması nedeniyle bayilerin konuya açıklama getiremedikleri,

Mahalli firmalarla, Ülke düzeyinde faaliyet gösteren Firmalar arasındaki, ekonomik büyüklük farkı,

Mahalli Firmaların ana faaliyet alanının İlgili Pazar olması ve buradaki LPG satışının önemli bir miktarının bu firmalarca gerçekleştirilmesi gibi hususlar dikkate alındığında, sözkonusu Mahalli Firmaların bu tür bir uygulamalardan büyük zararlar görecekleri,

Mezkur Anlaşmanın uyumlu eylemde bulunmaksızın sözkonusu firmaları, pazar dışına çıkarmak gayesiyle yapılması ve şikayete konu olmamaları gibi bulgular da dikkate alındığında, Mahalli Firmaların maliyetin altında satış uygulamasına zorunlu olarak katılmış oldukları,

27.10.1997 tarihinden önce İlgili Pazarda 12 kg.'lik tüplü LPG için farklı fiyatlar sözkonusu iken, birden bire 750.000 TL. gibi maliyetin altında bir fiyat oluşmasının rekabetin normal işleyişinin bir sonucu olarak değerlendirilemeyeceği,

Adıyaman İli Merkez İlçesinde faaliyet gösteren tek bir Bayi tarafından başlatıldığı öne sürülen uygulamanın, bir anda Merkez ve Diğer ilçelerde yaygınlaşmasına rağmen, Adıyaman'a 100 km. uzaklıktaki Şanlıurfa ve Diğer Çevre İllerde etkisinin görülmemesinin, piyasaya işleyişinin dışında bir müdahalede bulunulduğunun göstergesi olduğu,

Haklarında Soruşturma açılan Teşebbüsler İlgili Pazardaki maliyetin altındaki ürün satışlarını piyasanın normal işleyişi içinde bayilerin uygulaması olarak değerlendirirken,

Pazardaki Mahalli Firmaların bu uygulamadan dolayı zarara uğradıkları yönünde beyanlarının bulunduğu,

Soruşturmaya konu olan Teşebbüslerin, Bayilik Sözleşmeleri'nin irdelenmesi sonucunda, ürün fiyat ve satış şartlarını, Kendi iradeleriyle belirleyebilmelerinin mümkün olmadığı gözlenen Bayilerin,

Bu şekil sınırlayıcı sözleşme hükümleri çerçevesinde, İlgili Pazarda Ana Firmalardan bağımsız olarak, fiyat rekabetine girişebilmelerinin mümkün bulunamayacağı,

Ticarette amacın kâr olması nedeniyle bu tür uygulamaların herhangi bir sebep olmaksızın yapılamayacağı,

Ayrıca, daha önce de açıklanan nedenlerle, bir Bayinin, pazar payındaki düşüş nedeniyle bir indirim başlattığı,

Oligopol özelliği gösteren pazarda uygulamanın pazar kaybetme korkusuyla yayıldığı şeklindeki bir açıklamanın kabul edilemeyeceği,

Soruşturmaya konu olan Tüm Teşebbüslerin, Yücelgaz A.Ş'nin pazardan (devlet eliyle) çekilmesi nedeniyle oluşan pazar boşluğundan pay alabilmek ve pazardaki paylarını artırabilmek süreci içinde,

Bayilerinin maliyetin altında ürün satışı ile rekabete başladıkları şeklinde öne sürdükleri iddialarının da, yine aynı Teşebbüslerin Bayilerinin verdikleri ifadeler ile çürütüldüğü,

Bu şartlarda 750.000 TL.'nin altında veya üstünde satış olamazdı şeklindeki bir yorumun ise,

Tam olarak rekabetin yaşandığı oligopol özelliği gösteren pazarlarda, tek fiyat oluşur anlamına geldiği, böyle bir yorumun kabul edilemez olduğu,

Uygulamanın AYGAZ A.Ş., MOGAZ A.Ş., İPRAGAZ A.Ş. ve SİHİRGAZ A.Ş. tarafından 23.12.1997 tarihinde,

LİKİDGAZ A.Ş., MİLANGAZ A.Ş. tarafından ise 03.11.1997 tarihinde sona erdirildiği,

AYGAZ A.Ş., DEMİRÖREN LPG Grubu, İPRAGAZ A.Ş. ve SİHİRGAZ A.Ş.'nin, Temsilcileri aracılığı ile Gaziantep Tilmen Oteli'nde 24.06.1997 tarihinde gerçekleştirdikleri toplantıda, Mahalli Firmaların piyasa dışına çıkarmak amacıyla, bir dizi kararlar içeren, bir anlaşma yaptıkları,

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamında, başlıbaşına uyumlu eylem olarak değerlendirilebilecek olan bu uygulama ile ilgili olarak,

AYGAZ A.Ş'nin %99.99 pay oranıyla en büyük ortağı olduğu Mogaz Petrol Gazları A.Ş'nin evrakları arasında bulunan ve Önaraştırma Raporu ile Soruşturma Raporunda yer verilen;

AYGAZ A.Ş., İPRAGAZ A.Ş., Sihirgaz Ticaret ve Sanayi A.Ş., ve Demirören Grubu Temsilcilerinin, 24.06.1997 tarihinde Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapmış oldukları, Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri LPG pazarında rekabetin önlenmesi amacını taşıyan anlaşmanın, maliyetin altında satış uygulamasına açıklık kazandırdığı,

Söz konusu toplantıya Temsilcisi aracılığıyla katılan Aygaz A.Ş.'nin, Mogaz A.Ş.'nin sermayesinin %99.99'una sahip olması, Gaziantep Tilmen Oteli'nde varılan anlaşmaya ilişkin faks metninin, Mogaz A.Ş.'nin evrakları arasında bulunması, Mogaz A.Ş. Yönetiminin

Bu anlaşmadan doğrudan haberdar olması hususları dikkate alındığında Mogaz A.Ş.'nin anılan anlaşmaya iştirak ettiği,

Bu anlaşmada, aralarında Adıyaman'ın da bulunduğu bazı illerde, "korsan" çalıştıkları iddia edilen Mahalli Firmaların, Pazar dışına itilmeleri amacıyla yıkıcı fiyat uygulamasının, en kısa zamanda başlatılacağına ilişkin hükümler bulunduğu,

Söz konusu anlaşma neticesinde, AYGGAZ A.Ş., İPRAGAZ A.Ş., MOGAZ Petrol Gazları A.Ş. ve SİHİRGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş. Teşebbüslerinin,

27.10.1997-23.12.1997 tarihleri arasında Adıyaman İlinde 12 kg.'lık tüplü LPG perakende satışında Yerel Firmaları söz konusu piyasadan tasfiye etmek amacıyla Bayileri aracılığı ile yıkıcı fiyat uyguladıkları,

LİKİDGAZ Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., MİLANGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş. ve MİLGGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin 27.10.1997 tarihinde aynı uygulamaya katıldıkları ve Kurumun çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce ihlale son verdikleri,

Rekabet Hukuku açısından anlaşmanın, hemen uygulanmış olmamasının bir öneminin bulunmadığı, esasen anlaşmanın bazı küçük değişikliklerle ancak, temel nitelikleri korunarak uygulamaya konulduğu, bir başka deyişle Adıyaman ilindeki uygulamanın, bu anlaşmanın bir sonucu olduğu ve onun etkilerini taşıdığı,

Anlaşma örneğinin, Taraflardan Aygaz A.Ş.'nin %99,99 hisse ile ortağı olduğu Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin evrakı arasında bulunmuş olması, eki olan "satış raporu"nda Kendilerine haber verilmeyen bir toplantının tutanağı olduğunun belirtilmesi,

Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin evrakın gerçekliğini reddetmemesi, toplantının yapıldığı tarihte söz konusu şirket temsilcilerinin Tilmen Oteli'nde konaklamaları,

Otele tüm Temsilcilerin 23.06.1997 tarihinde gelmeleri, bir tanesi hariç diğerlerinin 24.06.1997 tarihinde otelden ayrılmaları, Diğer Temsilcinin, bir gün sonra aynı ildeki bir başka otele geçmesi,

Aygaz A.Ş.'nin böyle bir toplantının yapılmış olabileceğini belirtmesi nedenleriyle, anlaşmanın varlığı konusunda hiçbir kuşkunun bulunmadığı,

Rekabet Hukuku açısından anlaşmalarda şekil şartının aranmadığı,

Dolayısıyla Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya katılan Şahısların İlgili Firmaları Temsile yetkili olmadığı ve adı geçen anlaşmada imzalarının bulunmadığı yönündeki savunmaların,

4054 sayılı Kanun'a aykırı bir anlaşmanın varlığını ortadan kaldırmadığı,

4054 sayılı Kanun'un Geçici 2 nci maddesi ile Aynı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamında olan,

05.11.1997 tarihinde yürürlükte bulunan anlaşmalar için altı aylık bir geçiş dönemi tanındığı,

Bu süre (05.05.1998) dolmadan sözkonusu kapsamda değerlendirilen anlaşma için soruşturmanın başladığı, bu nedenle cezai yaptırım yoluna gidilemeyeceğine ilişkin savunmaların ise;

Öncelikle bu süre zarfında Taraflardan herhangi birinin muafiyet başvurusunda bulunmamış olması, ancak daha önemlisi böyle bir başvuru olsaydı bile Tilmen Oteli Anlaşmasının, belli bir Pazardaki (Adıyaman ili) Rakipleri (yerel firmaları) pazar dışına çıkarmak için yıkıcı fiyat uygulamasını amaçlayan,

Dolayısıyla açık rekabet ihlaline yönelik hükümler taşıyan bir anlaşma niteliği taşıması nedeniyle,

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin uygulanmasından hiçbir şekilde muaf tutulamayacağı ve aynı nedenle mezkur Kanun'un 16 ncı maddesinin son fıkrasında öngörülen süre içerisinde bildirilmiş olması gerekçesiyle, cezai yaptırımından kurtulmasının sözkonusu olamayacağı, hususları dikkate alındığında, hukuki dayanaktan yoksun olduğu,

Pazardaki bazı firmaların uyumlu eylem ya da anlaşma yaparak, maliyetlerin altında fiyat belirlemek suretiyle, Rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırmaları veya onları pazar dışına çıkartma yönündeki davranışlarının Rekabet Hukukunda "per se" yasaklanmış davranışlar olduğu,

Yukarıda zikredilen anlaşma ve eylemlerin, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un; rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarını yasaklayan 4 üncü maddesinin "Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki (a) ve "rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi" şeklindeki (d) bendlerine aykırılık teşkil ettiği,

Dolayısıyla, AYGAZ A.Ş., LİKİDGAZ Tevzi ve Üretim Sanayi ve Ticaret A.Ş., MİLANGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş., MİLGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş., İPRAGAZ A.Ş., MOGAZ Petrol Gazları A.Ş. ve SİHİRGAZ Ticaret ve Sanayi A.Ş. teşebbüslerinin, eylemlerine uyan 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılmaları gerektiği, düşünce ve kanaatine ulaşılmıştır.

5. NETİCE VE KARAR

Aygaz A.Ş. Mogaz A.Ş., Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş. Milgaz A.Ş. İpragaz A.Ş.ve Sihirgaz A.Ş.'nin,

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerine aykırı davrandığı iddiasıyla Yücelgaz San. Tic. A.Ş.'nin şikayeti üzerine açılan soruşturma sonucunda;

Soruşturma Heyetince hazırlanmış olan rapor ve ek rapor Taraflara tebliğ edilmiş, Tarafların Yazılı Savunmaları alınmış,

17.11.1998 günü yapılan sözlü savunma toplantısında,

Tarafların bir kez de sözlü olarak yaptıkları açıklamalar ile Aygaz ve Mogaz A.Ş. Vekillerinin göstermiş oldukları şahitler dinlenmiş olup,

TARAFLARIN KARŞILIKLI İDDİA VE SAVUNMALARI, TOPLANAN DELİLLER VE BU KONUDAKİ SORUŞTURMA RAPORU İLE TÜM DOSYA MÜNDERECATI BİRLİKTE MÜZAKERE EDİLDİĞİNDE;

1. Yıkıcı fiyat uygulamasına katılan Mezkur Şirketlerin faaliyetlerinin,

Adıyaman ilindeki 12 Kg.'lık tüplü likit petrol gazı dağıtım piyasası ile sınırlı olması,

Rekabet Kurulu'nun ön araştırmaya başlaması ile birlikte kısa sürede ihlalin sona erdirilmesi,

4054 sayılı Kanun'un uygulanmasının henüz başlamış olması dolayısıyla rekabet kurallarının ve kültürünün yerleşmiş olmaması,

Bu anlaşmaya Taraf olan Şirketlerin davranışlarında, şikayetçinin, kaçak gaz kullanmak, teknik standartlara uymamak gibi hukuka aykırı eylemlerinin de rolü olduğu şeklindeki savunmaları ile,

Tarafların soruşturma esnasındaki genel tutumları ve özellikle Kurumun çalışmaya başladığını ilan ettiği tarihten bir gün önce ihlale son veren Likidgaz A.Ş., Milgaz A.Ş., Milangaz A.Ş.'nin bu tutumları,

Rekabet Kurulu'nca tespit edilen 1996 yılı gayrisafi gelirleri ile, Adıyaman ilindeki pazar payları NAZARA ALINARAK,

2. Aygaz A.Ş., Mogaz A.Ş., Likidgaz A.Ş., Milangaz A.Ş., Milgaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Sihirgaz A.Ş.'nin, 24.06.1997 tarihinde Tilmen Otelinde yapılan toplantıya katıldıkları ve bu toplantıda alınan kararlara iştirak edip uyguladıkları sabit görülerek,

Soruşturma sonucunda, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) ve (d) bentlerini açıkça ihlal ettikleri anlaşıldığından;

Rekabet Kurulu'nca, 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin 2 nci fıkrası gereğince Her Şirket için ayrı ayrı olmak üzere TAKDİREN,

A) Aygaz A.Ş.'nin 43.374.322.500.-TL.

- B) Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
C) Likidgaz Tevzi ve Üretim San. ve Tic. A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
D) Milgaz A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
E) Milangaz Tic. ve San. A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.
F) İpragaz A.Ş.'nin 23.372.512.492.-TL.
G) Sihirgaz A.Ş.'nin 5.800.000.000.-TL.

İDARİ PARA CEZASI İLE CEZALANDIRILMALARINA,

3. Soruşturma konusu Anlaşmanın bildirilmesi için ön görülen Kanuni süre dolmamış olduğundan TARAFLARA BİLDİRİMDE BULUNMADIKLARINDAN DOLAYI, 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin 1 inci fıkrasının (c) bendi uyarınca, İDARİ PARA CEZASI VERİLEMEYECEĞİNE;

4. SİHİRGAZ A.Ş.'NİN SORUŞTURMA SIRASINDA EKSİK VE YANILTICI BİLGİ VERDİĞİ GEREKÇESİYLE CEZALANDIRILMASINA YER OLMADIĞINA;

DANIŞTAY yolu açık olmak üzere, MÜŞTEKİYE VE İLGİLİ ŞİRKETLERE TEBLİĞİNE;

OYÇOKLUĞUYLA KARAR VERİLMİŞTİR.

Ankara, 26 Kasım 1998

Mehmet Zeki UZUN
Soruşturma Heyeti Başkanı
ve
Kurul Üyesi

Rekabet Kurulu Başkanlığı'na
(Muhalefet Şerhi)

26.11.1998 tarih ve 93/570-159-1 nolu Kurul kararına aşağıdaki nedenlerle katılamıyorum:

1- Olayda rekabetin açık bir biçimde ihlal edildiği konusunda Kurul Üyeleri arasında tam bir görüş birliği vardır. Başka bir ifadeyle, Yasa'mızın 4 üncü maddesinin 2 nci fıkrasının (a) ve (d) bendlerinin **ihlal edildiği açıktır.**

2- Tilmen Oteli'nde yapılan anlaşma bir **"kartel anlaşmasıdır."** Bu tarihte Yasa yürürlüktedir. Anlaşma yapıldığı tarihte rekabet ihlali oluşmuştur. Bunun uygulanmaya başlanması, iki aya yakın devam etmesi, sonradan durdurulması, uygulanacak para cezasının takdirinde gözetilebilir faktörlerdir.

3- Yasa'nın amacı, ülkemizde sağlıklı ve etkin bir rekabet düzeninin oluşturulması ve korunmasıdır. Bunun sağlanması için Kurulumuz yetkili ve görevli kılınmıştır. Yasa hükümlerini uygulamada ilk gözeteceğimiz; şikayetçi veya rekabeti ihlal ettiği öne sürülen teşebbüslerin çıkarlarını korumak değil, genel olarak **piyasada etkin rekabeti sağlamaktır.**

Olayda iki yön vardır. Birincisi Yücel gaz'la öteki teşebbüsler arasındaki "haksız rekabet" yönüdür. Bu, bizim görev alanımız dışındadır. İkincisiyse; **rekabetin ihlal edilmesidir.**

4- Anlaşma Güneydoğu illerini kapsamaktadır. İlk uygulama ve şikayet Adıyaman'dan gelmiştir.

5- Şikayet edilen teşebbüsler, **ilgili ürün piyasasında hakim durumdadırlar.** Üstelik soruşturma konusu kartel anlaşmasını imzalayıp uygulamakla **hakim durumlarını kötüye de kullanmaktadırlar.** Öyle ki, "rakip firmayı (Yücelgaz) ortadan kaldırmada anlaşmışlar ve bunu kolaylaştırmak amacıyla **rüşvet için özel bir fon bile oluşturmuşlardır.**

6- Yasa koyucu bize 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası ile olayda uygulanacak para cezasının **alt sınırı ile üst sınırı açıkça belirtilmiş** bu çerçevede takdir hakkının kullanılmasını Kurulumuza bırakmıştır. Alt sınır rakamsal olarak bellidir. Bunun altına inemeyiz. 1996 yılı gayrisafi gelirlerinin %10'unun üstüne de çıkamayız. Bu takdirde hakkımızı kullanmada

- a) Yücelgaz'ın kaçak gaz doldurmuş olması, bu nedenle aleyhinde gaz kesme cezası uygulanması ve mahkeme kararının olması,
- b) Uygulamaya son verilmesi,
- c) Anlaşmanın uygulanmasının sağlanması için rüşvet fonunun oluşturulması,
- d) Mevzuatın yeni oluşu;
- e) Ceza uygulamasında, zorunlu olarak 1996 rakamlarının baz alınması ve **para cezası tahsilinin ancak birkaç yılda sağlanabilmesi,**
- f) Ülkemizdeki hiper enflasyon gerçeği,

Faktörleri birlikte değerlendirildiğinde, belirlenen para cezasının gayri safi gelir rakamlarına göre **çok sembolik ve yetersiz olduğu açıktır.** Açık kartel anlaşmalarının varlığı halinde, ilgili ürün piyasasında hakim durumda olan teşebbüslerin böyle sembolik cezalarla cezalandırılmaları zaten **oligopolistik bir yapıda olan piyasayı olumsuz yönde etkileyecek, caydırıcılık sağlanamayacaktır.**

Piyasaya girmek isteyen teşebbüslerin cesaretini de kırabilecektir.

%1'lik bir oranın benimsenerek eşit bir şekilde teşebbüslere yansıtılması Yasa'mızın amacına ve hakkaniyete daha uygun düşerdi.

Saygılarımla arz ederim.

Bahaddin ELÇİ
Kurul Üyesi